

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ Σεπ(ί)βριος.— Τὴν πρώτη φορά πού ἀνηφορίζαμε μετὰ τὸ τραῖνο γιὰ τὴν Ὁρεστιάδα ἀντικρύσαμε ἕνα ἀλησμόνητο ὄνειρο, ἕνα ὑπέροχο γραφικὸ ὄραμα. Τὸ Διδυμότειχο.

ρωϊκοὺς νοσηδὲς ὁρᾷ πᾶσι ἀπὸ τὸ σταθμὸ καὶ ὅσα φέρεται μετὰ τὸ κέντρο της, ὅταν ἀντικρύσετε τὴν πόλιν αὐτῆς, κί' ὅταν σκαρφαλώσῃ ἀνωγυρίαις καὶ χαθῇτε ἰπ...

μῦτειχο, καὶ μετὰ τὸ παραπάνω. Ἀλλὰ ἔχει καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Τὴ γοητεία τῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν προϊστορικῶν ἐρειπίων. Τὴν πόλιν μ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνατολίτικες γοητείες, τὴν πόλιν

νὴ ἀκόμα δανδελωτὴ ἐσάρπα τῶν βυζαντινῶν κάστρων.

Ὁ εὐγενικὸς ξεναγὸς μου εἶναι ἕνας ἀνθρώπος τῆς θετικῆς σχολῆς ποῦ θέλει νὰ μοῦ φορτώσῃ τὸ καρνέ μου μετὰ σημειώσεις γιὰ ζητήματα. Μπροστὰ ἐκείνου καὶ πίσω ἐμεῖς γυρίζουμε ἀπὸ καφενεῖο σὲ γραφεῖο κι' ἀπὸ παζάρι σὲ γειτονιά γιὰ νὰ βροῦμε κάποιον παράγοντα ποῦ πρόκειται νὰ μᾶς παράσχῃ στοιχεῖα. Ἀλλὰ τὰ στενά τοῦ Διδυμοτείχου δὲν εἶναι δρόμοι ἀπλῶς. Εἶναι μαγευμένες κλωστές τοῦ παρασύρου σὲ λοξοδρομίες καὶ σὲ πειρασμούς. Μᾶς μένει μόνον σωσίβιον ἢ «θετικὴ σχολή» τοῦ συνοδοῦ μου, ἀλλὰ τὴν στέλνει αὐτὸς ὁ ἴδιος περίπατο καὶ μένουμε ἔρμαιο τῆς γοητείας, τῆς μαγείας τῶν κάστρων καὶ τῶν μνημείων, τοῦ ρωμαντισμοῦ τῶν περασμένων.

Καὶ δὲν εἶναι κοινὴ, δὲν εἶναι συνήθης ἡ ἱστορία τῶν περασμένων τοῦ Διδυμοτείχου. Ὅχι. Τὸ Διδυμότειχον δὲν ἦταν μιὰ κοινὴ πόλις. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου εἶδε αἶγλη καὶ γνώρισε δόξες. Στὰ ἀνηφορικὰ τῆς λιθόστρωτα περπάτησάν μετὰ τὰ κομψὰ τοὺς ὑποδήματα ὥραιες πυργωδέσποινες καὶ ἔσυραν τὰ βαρεῖά τους πέλματα σημαίνοντες πυργοδεσπότες καὶ πολεμικὲς λεγεῶνες. Ἐδῶ γεννήθηκαν μεγάλοι τοῦρκοι σουλτάνοι κι' ἐξήσαν φυλακισμένοι ἑκαυστοὶ βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης. Ἐδῶ γεννήθηκε ὁ Σουλτάν Βαγιαζήτ καὶ μαλάκωσε τὰ μάρμαρα τῆς πέτρινης ὑπόγειας φυλακῆς τοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ὁ δωδέκατος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ ΜΕ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΟΥ

Καθὼς τὸ τραῖνο ἀσθμαίνει στὸν κάμπο καὶ τρώει τὶς ἀποστάσεις, οἱ ῥάχες ποῦ βλέπετε ἀντίκρυ, νομίζετε πὼς ἀνοίγουν ξαφνικά, ἀπὸ τὴ μέση σὰν μοντέρνα αὐλαία θεάτρου καὶ προβάλλει τὸ Διδυμότειχο γραφικὸ, ὥραϊο, ἀμφιθεατρικὰ σκαρφαλωμένο στὴν πλαγιά ἐνὸς βράχου ποῦ κόβει ἀπότομα καὶ κάπως ἄγρια τὸν ὀρίζοντα.

Δὲν γράφουμε ὑπερβολές, δὲν κάνουμε φιλολογία. Τὸ Διδυμότειχο εἶναι ἡ γραφικώτερη πόλις ὅχι μονάχα τῆς Θράκης ἀλλὰ ὁλόκληρης τῆς διαδρομῆς Θεσσαλονίκης μέχρις Ὁρεστιάδος. Τὴν βοηθᾶνε σ' αὐτὸ ἡ ἱστορία, ἡ φύσις, ὅλα. Ἰδιαιτέρως τὴν ὁμορφαίνουν τὰ κάστρα της, τὰ παλὰ βυζαντινὰ της κάστρα ποῦ τὰ φοράει στὴν κορφή της, στραβά, τσαχπίνικα, σὰν διάδημα.

Η ΠΟΛΙΣ ΚΙ ΟΙ ΩΜΟΡΦΙΕΣ ΤΗΣ

Τὸ ἴδιο ὡμορφὴ πόλις καὶ γραφικὴ, μᾶς φάνηκε τὸ Διδυμότειχο κι' ἀπὸ ἄλλῃ ἀποψι. Ὅταν τὸ ἀντικρύσαμε ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ.

Ἀλλὰ ἡ ὡμορφιά τοῦ Διδυμοτείχου, δὲν εἶναι ὀφθαλμαπάτη, δὲν εἶναι δημιούργημα τῆς ἀποστάσεως. Κί' ὅταν ἡ ἀναχρονιστικὴ «βιτώρια» μετὰ τοὺς δυὸ ἡ-

θῇτε στὸ λαβύρινθο τῶν στενῶν της, πάλι θὰ τὴν βρῇτε ὡμορφὴ γραφικὴ, γεμάτη ἀπροσδόκητες γοητείες.

Διότι ἔχει ὡμορφίες, γοητείες, γραφικότητες ἕνα σωρὸ. Ἡ Ἀλεξανδρούπολις εἶναι πόλις μόλις πενήντα ἐτῶν, ἡ Ὁρεστιάς εἶναι πόλις—λαζουδι—μόλις δεκατριῶν ἐτῶν. Τὸ Διδυμότειχο εἶναι ἡ πρώτη πόλις τῆς Θράκης, παλαιοῦ τύπου ποῦ πατάει τὸ πόδι μαζὶ. Ὅπως ὅλες οἱ πόλεις αὐτοῦ τοῦ τύπου ἔχει κι' αὐτὴ τὸ ἀνατολίτικο στυλ μετὰ τὶς ἀνηφοριές ποῦ στριφογυρίζουν σὰν παθιασμένους ἀμανέες, μετὰ τὰ τοῦρκικα καλντερίμια, μετὰ τὰ σπῖτια ποῦ γέρνουν τὰ ἑλληνικὰ λιακωτὰ τοὺς ἢ τὰ σαχινισιὰ τους, σὰν νὰ θέλουν νὰ ἐνωθοῦν, νὰ φιληθοῦν. Ἐχει παλῆς ἐκκλησίες ὅπου μπορεῖτε νὰ μῆπτε καὶ νὰ νειώσετε τὴ λεπτὴ ἡδονὴ τῆς μυστικοπαθείας, καὶ τὸ ρίγος τῆς εὐλαβείας, παλῆς βρύσε', νὰ σᾶς διηγηθοῦν θρύλους μετὰ τὸ μουρμουρητὸ τους, τζαμιά γιὰ νὰ χαζέψετε μπροστὰ στοὺς χρυσοὺς ντουράδες τους, παλὰ σπῖτια ποῦ νὰ σᾶς δώσουν τὴν ἰδιαίτερη γοητεία τῶν παλῶν πραγμάτων.

Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ

Τὰ ἔχει ὅλα αὐτὰ τὸ Διδυ-

μοτειχο, καὶ μετὰ τὸ παραπάνω. Ἀλλὰ ἔχει καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Τὴ γοητεία τῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν προϊστορικῶν ἐρειπίων. Τὴν πόλιν μ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνατολίτικες γοητείες, τὴν πόλιν

ΚΟΛΥΝΟΣ

ΚΡΕΜΑ ΕΝΡΙΣΜΑΤΟΣ

1/2 ἑκατοστόμετρον κο...

ἐνρίσματος ΚΟΛ...

σὲ βρεγν...

ἄν...

16 7/8 1936 u Marmaris 4000

ΕΡΕΠΙΣΤΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΑ ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΓΩΝΙΕΣ ΓΕΜΑΤΕΣ ΝΙΡΒΑΝΑ, ΠΟΙΗΣΗ.—ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ.—ΑΝΘΡΩΠΟΙ «ΕΝ ΟΙΣ ΔΟΛΟΣ ΟΥΚ ΕΣΤΙ» ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΙ.—του μας κ.

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ. Σεπτέμβριος.—Καθώς ἀνηφορίζουμε ἀργὰ καὶ χαζεύοντας μετὰ τὸν εὐγενικό μου συνοδό μου τὰ ἀνηφορικά στενωπόκακα τοῦ Διδυμοτείου, μᾶς τυλίγουν οἱ κλωστές τῆς ἀνατολίτικης, γοητείας του. Εἶναι ἡ ἴδια γοητεία ποὺ μέγα μέρος τῆς διατηρεῖ ἀκόμη ἡ παλιὰ Σαλονίκη, ἡ ἴδια γοητεία ποὺ βρίσκει κανεὶς σ' ἰδιαιτέρας τῆς παλιᾶς πόλεις τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, τὴν Ξάνθη, τὴν Βέροια, τὴν Νάουσα, τὴν Κοζάνη, τὴν Σιάτιστα, τὴν Καστοριά.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀνηφορίζουμε ἀπὸ γραφικὰ στενά μετὰ κατεύθυνσι πρὸς τὰ ὄρη τοῦ κάστρου. Οἱ ἀνατολίτικοι δρόμοι, οἱ ἀνατολίτικες συνοικίες μᾶς πόλεως ἔχουν τόσα ἀξιοπεριέργα, ἔχουν τόσες παραδόξοι γιὰ νὰ σὰς κάμουν νὰ σταματᾶτε σὲ κάθε βῆμα σας καὶ νὰ χαζεύετε.

Ἐχουν ἐπίσης τόσες γωνίες γεμάτες νιρβάνα, τόσες ἀπόψεις νεμάτων ποῖσι ποὺ σὰς τραβοῦν, σὰς σταματοῦν, γιὰ νὰ λικνίσετε μέσα στὸ βλέμμα σας κι' ὄχι βέβαια χωρὶς κάποια ἐσωτερικὴ γοητεία καὶ εὐχαρίστησι γιὰ μιὰ ἐστὶν στιγμὴ ἐξωτικό κάδρο τους. Ἐδῶ χαζεύουμε μπροστὰ στὸ ὁλόασπρο δρομα μῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὸ κομψὸ καὶ ὁλόασπρο ἐπίσης κωδωνοστάσι, ποὺ ὀψώνεται στὸν οὐρανὸ σὰν παράξενο μανουάλι. Πεῖδὶ πάνω σταματοῦμε σ' ἕνα λαβυρινθώδες στενὸ ποὺ δὲν χωράει νὰ περάσουν μᾶζυ πλάι-πλάι δύο ἀνθρώποι καὶ προσπαθοῦμε ν' ἀνακαλύψουμε τὴν σιλουέττα μῆς παλιᾶς ἐκκλησίας, ποὺ τὴν κρύβει ἕνα τρομαγμένον κοπάδι σπιτιῶν, σκαρφαλωμένον στὴν ἀπότομη ἀνηφορία. Εἶνε ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐκκλησία αὕτη δὲν εἶνε παλιὰ βυζαντινὴ, εἴτε παλαιοχριστιανικὴ. Εἶνε ἀλῶς παλιὰ, τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας. Ἀλλὰ ἔχει μιὰ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὴν τυλίγει καὶ τὴν ἐξιδανικεύει ὁ θρόνος. Αὐτὸ τὸ ἀγραφὸ βιβλίον, ποὺ οἱ αὐλὲς ἀλλὰ αἰῶνι ἀδιάφθορες σελίδες τοῦ περιέχουν τόση ποίησι, τόσον πλούτον ψυχῆς, τόσο περισσεύμα καρδίας, τόση πείρα ἐνστικτοῦ καὶ τόσο ἀγνὴ πίστι, ἔχει ἕνα ἰδιαίτερον κεφάλαιον γεμάτο θρόνον καὶ ποίησι γι' αὐτὴν τὴν εἰκόνα. Πιστεύει πὼς εἶνε θαυματουργικὴ.

Ἐπὶ πλεον χωρὶς νὰ αὐξήσετε τὴν κατανάλωσιν τοῦ ρεύματος, Κεντρικὴ παρακαταθήκη, ΙΣΑΑΚ ΚΟΕΝ καὶ Ἀελλοφίλο δόξ Κομνηνῶν 10

δόλος οὐκ ἐστὶ» ὄχι μόνον μέσα στὸ Διδυμοτεῖον, ὄχι μόνον στὴν περιφέρειά του, ἀλλὰ ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς Θράκης ποὺ ἔχουν νὰ σὰς ἀνηγορεύθῃ γιὰ ἀρρώστους ποὺ ἔγιναν καλά, γιὰ ἀ-

δυσκολλητὰ καλντιρίμια τελειώνει κάποτε. Τελειώνουν ἐπίσης τὰ σπῆτια, τὰ γραφικὰ σπῆτια τοῦ παλιοῦ ἀνατολίτικου καὶ ἐλληνικοῦ τύπου ποὺ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τους, ἡ σιλουέττα

τεία ποὺ τοὺς δίνει τὸ σούρουπο μετὰ τοὺς ἰσκιούς του. Στεκόμαστε μπροστὰ τῆς πολὺ ὥρα σὲ ἑκτάσι κι' ἔπειτα ἀνοίγουμε τὰ αἰθερικά ποὺ κλείνουν πρὸ χειρὰ τὴν πόρτα τοῦ καὶ χωνό-

μαστε στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ. Εἶναι ὅτε γεμάτη προσδοκία ν' ἀντικρύσουμε τὴν εἰκόνα τῆς γελάστῃ μορφῇ κάποιας Βυζαντινῆς Παναγίας, νὰ νοιώσουμε τὸ θέλημα τῆς στέρεως τέχνης, τῆς ἀθάνατης ζωγραφικῆς κάποιου βυζαντινοῦ ἀγίου καὶ νὰ κολλήσουμε τὰ χεῖλη μας ἐν ὁλοκαίῳ καὶ νὰ κολήσῃ τὰν τάδικά τους πάλιν βυζαντινοὶ ἀρχόντες καὶ ὠραῖες ἀρχόντισσες τῆς βυζαντινῆς ἀκμῆς.

Ἀλλὰ ματαίᾳ προσδοκίᾳ. Μέσα στὸ ποιητικὸ διαμέρισμα τοῦ Βυζαντίου δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ βυζαντινόν. Στὸ πενιχρὸ σινιδένιο τέμπλον τοῦ, ποὺ ἐφιλοτέχνησε κάποιος εὐλαβὴς μαραγκὸς τοῦ Διδυμοτείου δὲν ὑπάρχουν παρά εἰκόνες κοινῆς τέχνης τριπλῆς.

Μιὰ στιγμὴ μέσα στὸ μελιχρὸ φῶς τοῦ ναῖσκου μᾶς θέλγει μιὰ ἄλλη προσδοκία. Ἄν εἶναι ἄλλῃθες πὼς οἱ ψυχῆς ἐναγυρίξουν στοὺς τόπους ποὺ ἐξῆσαν ἡ ψυχὴ κάποιας παλιᾶς δέσποινας, κάποιας ἀρχόντισσας τοῦ Βυζαντίου ποὺ θάξῃς ἐδῶ πονεμένη κι' ἐξορίστη θάρχειται νὰ γονατίσῃ στὶς πλάκες ποὺ στήριζαν τὰ παλιὰ βυζαντινὰ τέμπλα. Ἀλλὰ κι' ἂν ἦταν κανένα τέτοιο πνεῦμα, τὰ βέβηλα βήματά μας θὰ τῷ δώσαν. Τί κρίμα, δταν μπαίναμε, νὰ μὴ μποῦμε πετώντας στὰ νύχια τῶν ποδιῶν μας καὶ νὰ μὴ τεντώνουμε τ' αὐτὶς μας καὶ στὸν ἐλάχιστον θόρυβον. Ἰσως νὰ φθάνει ὡς τὸ τῷ μανὸν μᾶς ὁ θόρυβος τῆς ἐσθῆτος κάποιοι πλάσματος συλλήπτου ἢ ἀσύλληπτου ποὺ ἡ βέβηλη παρουσία μας θὰ τὸ τάραι καὶ θὰ βιάζονταν νὰ φύγῃ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΛΥΡΙΟΝ.—Ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ βράχου.—Φύσις καὶ μνημεῖα. Ἐνὰ ὑπέροχον δρομα.—Περὶ πλάνησι στὰ βυζαντινὰ τεῖχη. Γκερμενοὶ ποὺ φέρουν ἱλινγο. Μνημεῖα ποὺ τὰ σκαρπᾶσι τὸ φουρνέλλο καὶ τὰ τρώει ὁ καμάς.—Ἀπὸ τὰ ἐρεῖπια στὴ ζωῇ.—Τὰ δύο νυφοπάζα, τὰ παλιὰ καὶ τὸ καινούργιον.—Τὰ Δαρδανέλλια τῶν νυκτερινῶν κέντρων.—Μερικὰ ζητήματα κλπ. κλπ.

ΜΙΑ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ 1876-1916

πελπισμένους ποὺ βρῆκαν τὴν γατριὰ τῆς ψυχῆς τους, γιὰ παράλυτους ποὺ τὰ νεκρὰ μέλη τους ἐναγυρίαν μετὰ τὴν χάρι τῆς. Γι' αὐτὸ κάθε χρόνο δταν γιορτάζει ἡ ἐκκλησία χιλιάδες κόσμου συρρεῖ ἀπὸ παντοῦ γιὰ νὰ δροσίσῃ τὸ φλογισμένον μετώπῳ τοῦ στὰ μάρμαρά της, γιὰ ν' ἀρπυνήσῃ, νὰ ξενοχτήσῃ, νὰ ἀνάψῃ λαμπάδες μεγάλες σάν τὸ μπῶτι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ν' ἀσπασθῇ μετὰ εὐλάβεια τὴν θαυματουργικὴν εἰκόνα καὶ νὰ ἐκλιπαρίσῃ τὴν χάρι τῆς. Στὴ γιορτὴν ἐκείνην, τὸ Διδυμοτεῖον, παρὰ μόνῃ καὶ ἀνήμερὰ παίρνει μιὰ ὄψη τῆς.

ΣΤΑ ὙΠΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Τ' ἀτέλειωτο τὸ πολυδαίδαλον νῆμα τῶν ἀτελειῶν ἀνηφορικῶν στενῶν μετὰ τὰ βαρεῖα, τὰ

τους, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἔχει τόση ποίησι καὶ ἡ αὐλὴ τους τόσο γραφικὴ γαρνιτούρα πρασίνου κι' ἀπλώνεται μπροστὰ μᾶς ἡ ἐνδύωρη φαλάκρα τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου.

Τὸ τελευταῖον χτίσμα ποὺ μᾶς παρατάει εἶναι τὸ ἐκκλησάκι τῆς Παναγίας. Εἶναι ἕνα ποιητικὸν ἐκκλησάκι βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, τόσο μικρὸ ποὺ μπορεῖτε νὰ τὸ πᾶτε γιὰ ἄπλο εἰκονοστάσι. Ὁ ρυθμὸς του, ἡ πολυδαίδαλη ἐξωτερικὴ του διακόσμηση ἔχουν ὅλη τὴ φινέτσα, ὅλο τὸ λεπτὸ καὶ καλλιερημένο γούστο τῶν προχωρημένων βυζαντινῶν χρόνων. Οἱ ματαιοκοιτικὲς τῶν τοίχων του, μᾶζυ μετὰ τὴ γοητεία ποὺ τοὺς δίνει ὁ καιρὸς, ἔχουν καὶ τὴ γοη

Εἰς τὰ γραφεῖά σας: στας κατοικίας σας, ἐργοστάσια, ἐργαστήρια, πανταχοῦ, χρησιμοποίησατε τὸν λαμπτήρα

FERROWATT

DECALUMEN με διπλὸ σπειρομένον νῆμα. Θὰ ἔχετε 40 ὁλοφῶς ἐπὶ πλέον χωρὶς νὰ αὐξήσετε τὴν κατανάλωσιν τοῦ ρεύματος. Κεντρικὴ παρακαταθήκη, ΙΣΑΑΚ ΚΟΕΝ καὶ Ἀελλοφίλο δόξ Κομνηνῶν 10

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ. Σεπτέμβριος.— Από τὸ μελιχρὸ φῶς τοῦ ναύσκου βγαίνουμε στὸ μουντὸ σκόφος τοῦ δειλινοῦ καὶ συνεχίζουμε τὸ σκαρφάλωμα πρὸς τὴν ἀνηφορικὴ φαλάκρα τοῦ

ὁψάνουν τὶς σιλουέττες τὸ πασπαλισμένον ἀπὸ τὸ χρυρὸ πού τοὺς ραίνει ὁ ἥλιος καὶ γέρνει πρὸς τὴ δύση του. **Ἡ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ**

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁρατὰ | με

Γ.Ι. ΒΟΡΓΑΤΖΗ

ΑΡΙΣΤΕΡΑ : Ἡ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. — **ΔΕΞΙΑ :** Μία ἀποψὶς τοῦ Διδυμοτειχοῦ

βράχου. Δεξιὰ κι' ἀριστερὰ βλέπουμε μεγάλες ὑπόγειες στοές, σκαλισμένες μετέωρα στὰ βάθη τοῦ βράχου. Στοές πού τὶς γαρνίρουν ἡ τὶς χωρίζουν στύλοι καὶ κίονες λαξευμένοι ἀριστοτεχνικά ἐπάνω στὴν ὕλη τοῦ ἴδιου τοῦ βράχου. Ὁ συνοδὸς μας, σπεύδει νὰ μᾶς ἐξηγήσει :

— Οἱ λαξευμένες αὐτὲς στοές ἦσαν κάποτε κατοικίες ἀνθρώπων, βρέθηκαν ἐδῶ ἕνα σωρὸ τεκμήρια, παλαιᾶς πανάρχαιας ζωῆς.

Ἀλλὰ θὰ ξανσποῦμε γιὰ τὶς στοές, τὴν προέλευσίν τους καὶ τὴν ἱστορίαν τους. Συνεχίζουμε τὴν ἀνάβασίν μας πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου εἰς ἕνα ὑπέροχον πανόραμα. Τὸ Κιζιλ-Ἡτέρε, ὁ σημερινὸς Ἐρυθροπόταμος, μετὰ τὸν ἔβρο ὑφαίνον γύρω ἀπὸ τὴ γραφικὴ αὐτὴ νύμφη τοῦ θρακικοῦ κάμπου, γύρω ἀπὸ τὴν παλὰ αὐτὴ βυζαντινὴ ἀρχόντισσα, πού φορεῖ μετὰ τὴν γραφικὴ χάριν τὸ πέτρινον διὰ δῆμα τῶν κάστρων της, ὑφαίνουν γύρω ἀπὸ τὸ Διδυμότειχο μιά πλούσια χλωρίδα. Ἐνὰ πρᾶσινο χαλὶ ἀπὸ κατὰ χλώρα ἀμπέλια, ἀπὸ σουκαμιές, ἀπὸ χωράφια πού ξεχειλίζει ἡ καλοκαιρινὴ ἐσθραία τους χαϊδεύει τὸ βλέμμα μας ὅπου κι' ἂν τὸ στρέψουμε.

Μαγευτικὴ εἶνε ἡ ἀποψὶς πέρα πρὸς τὰ νοτιοανατολικά, πρὸς τὸν κάμπο πού κρατᾷ ἀγκαλιασμένον στὸ στιβαρὸ, ὑγρὸ μπράτσο τοῦ ὁ ἔβρος Μαγευτικὴ ἐπίσης εἶνε ἡ θέα πρὸς τὰ βορειοδυτικά. Ὁ κάμπος ἀπλώνεται σὲ ἕνα ὑπέροχον ταμπλῶν. Ἰδιαιτέρη χάρις καὶ ποιήσις τοῦ δίδουν οἱ πανύψηλες λευκὲς πού

εἶναι ἡ ἀποψὶς τοῦ Διδυμοτειχοῦ. Ἡ πόλις μετὰ τοὺς γραφικοὺς δρόμους, μετὰ τὰ παλὰ σπιτὰ της, μετὰ τὰ τζαμιά της, τὴν ἐκτεταμένην περὶ τὴν πόλιν, εἶναι ἕνα ὑπέροχον πανόραμα πού γοητεύεται κανεὶς καὶ δὲν χορταίνεται τὴν θέαν του.

Νὰ μιά πόλις πού θάπρεπε νὰ τὴν εἶχε προσέξει ὁ Τουρισμός. Καθὼς τὸ ἀόρατο κύμα τῶν περιπλανήσεων μᾶς παρέρχεται πρὸς τοὺς δαιδαλούς τῶν ἀνέναν καὶ πρὸς τὰ ὕψη τοῦ βράχου, ὁ συνοδὸς μας, ἀνθρώπος τῆς «θετικῆς σχολῆς» τοῦ 19ου αἰῶνος (καθὼς εἶπαμε) κάθε λίγο μᾶς ἔλεγε :

— Θὰ περιπλανηθῶμε πολὺ ἀκόμη μένᾳ στὰ ἐρείπια; Ἀς πᾶμε νὰ κάτῃ στὴν πόλιν...

— Ὁ θὰ πᾶμε, φίλε μου καὶ κάτω ἀπὸ τὴν γοητευτικὴν αὐτὴν παλὰ πόλιν. Θὰ κατεβῶμε ἐκεῖ κάτω καὶ θὰ ρουφήξουμε τὴ ζωὴν πού κυλάει στοὺς παληούς, στενωποὺς δρόμους της, ὅπως πίνουν τὰ διψασμένα πουλιά τὸ νερὸ, ἀπὸ

τοὺς καὶ θὰ πῶμε μαζί τους πρὸς τὸν βράχον. ἕνα καραφάκι ντοῦ-τῆκα θὰ πᾶμε καὶ στὸ μεγάλο ὄροστο τοῦ σταθμοῦ, πού κάνει τὸν περίπατόν ἡ νεολαία, γιὰ νὰ ἴδωμε τοὺς νέους καὶ τοὺς τῶνους τῆς γυναικείας ὁμορφίας της. Ἀλλὰ τώρα ἄφησε νὰ περιπλανηθῶμε ἀκόμη στὰ ἐρείπια. Φαντάζεσθαι πὼς δὲν ἔχουν κάποια ἀξία τὰ ἐρείπια αὐτά; Ἐχουν καὶ παραέχουν...

ΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΣ...

Αὐτὰ ἐξετόξευσα κατὰ τῆς ἀγροίας θετικότητος τῆς σχολῆς τοῦ 19ου αἰῶνος, ὑπὸ τύπον φιλικῶν παραπόνων πρὸς τὸν ἐδ-γενικό συνοδό μου. Καὶ ἐν συνεχείᾳ προσθέτω :

Ἄν κάποτε ὁ τουρισμὸς μας, ὁ ἑλληνικὸς τουρισμὸς πού τώρα βρίσκεται ἀκόμη στὰ πρῶτά του βήματα, ἀναπτυχθῇ καὶ γίνῃ ἀξίος τῆς ἀποστολῆς του, τὸ Διδυμότειχο πρέπει νὰ τὸ προσέξῃ καὶ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τὸ

κ. Γιάννη Ταχογιάννη

προσέξῃ ὅλως ἰδιαιτέρως. Διότι ἔχει ὅ,τι χρειάζεται ἀκριβῶς γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα τουριστικὸ κέντρο πρῶτης τάξεως πού θὰ μπορῇ γὰ συγκεντρώσῃ καραβάνια ξένων καὶ ντόπιων τουριστῶν. Ἐ-

χει κλίμα ὁρεινὸ, ὁμορφὴ φύσις καὶ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα ὁλῶν τῶν ἐποχῶν.

Τὰ βυζαντινὰ κάστρα μετὰ τὴν διπλὴν μπορντούραν τους, οἱ ὑπόγειες λαξευμένες στοές, γεμάτες μυστήριον καὶ σιωπὴ ἔχουν ὄγκο, ἐνδιαφέρον καὶ δυνάμιν ὑποβολῆς πού νὰ κρατοῦν τὸν ξένο μέσα σὲ μιά ἀποκάρωση γοητείας ἐπὶ μέρες ὁλόκληρες. Καὶ ἡ πόλις ἔπειτα μετὰ τὴν ἀνατολίτικην νιρβάνα της καὶ τὸ ἀνατολίτικο κασὲ της ἔχει ἀπὸ θεμα γοητείας γιὰ ἄλλες τόσες μέρες.

Ἀλλ' ἂς κόψουμε γιὰ μιά στιγμὴ τὸ νῆμα τῆς περιπλανήσεώς μας στὶς ὑπόγειες στοές καὶ στὰ βυζαντινὰ κάστρα κι' ἂς γυρίσουμε στὴν πόλιν. Ἀς γυρίσουμε στὴν πόλιν, στοὺς ἀνθρώπους της καὶ στὴ ζωὴν της.

Ἀς ἴδωμε τὸν τύπο τοῦ παλαιοῦ θρακιώτη τοῦ ἀγνοῦ καὶ τοῦ εργατικοῦ, ἂς ἴδωμε τί προόδους κάμνει τὸ παλὸν Διδυμότειχο καὶ τί προόδους νοσταλγεῖ νὰ κάμῃ. Ἀς πάρουμε καὶ μερικὰ ζητήματά της κι' ἂς ἴδωμε χωρὶς καμμίαν διάθεσιν δημοκρατίας πὼς ἀντιμετωπίζονται καὶ πὼς λύονται. Ἐνὰ ἀπὸ τὰ ζητήματά αὐτὰ εἶναι τὸ τῆς ὑδρεύσεως. Ζήτημα ἐπὶκαιρο, φλέγον ἀλλὰ συνάμα καὶ γραφικόν. Θὰ μᾶς δώσῃ ἀφορμὴ νὰ θυμηθῶμε λίγο τὴ Σαχάραν, λίγο τοὺς μπεντούινους, καὶ λίγο τοὺς προϊστορικοὺς ἀνθρώπους. Θὰ μᾶς μεταφέρει σὲ γραφικὰς σφαίρας ἄλλων ἐποχῶν.

ΑΥΡΙΟ : Ἀπὸ τὰ ἐρείπια στὴν ζωὴν.— Τὰ δυὸ νυφοπαζάρια, τὸ παλὸν καὶ τὸ καινουργιόν. Τὰ Δαρδανέλλια τῶν νυκτερινῶν κέντρων.— Μερικὰ ζητήματα κλπ. κλπ.

ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ "ΑΘΑΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ,"

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΒΑΣ. ΟΛΓΑΣ 9 ΤΗΛ. 80=071
ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΑ ΕΙΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΝ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΣΤΑΤΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1907

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΝ Α) ΕΜΠΟΡΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ ἰσὺ τῶν πρὸς τὰς "Δημοσίας. Β) ΠΛΗΡΕΣ ΕΞΕΤΑΣΙΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ. Γ) ΠΛΗΡΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ. Δ) ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ. Διδασκόμενα ἔσονται ἑλληνικά, Γαλλικά, Ἀγγλικά, Γερμανικά. Ζητήσατε κανονισμὸν.

Manabita 19 Σεπ 1936

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Του συνεργάτου μας κ. Γιάννη Ταχογιάννη

...ας πρό-
νοεμβρίου και
ρι της Κυρια-
δεδομένου ότι
α' άρχιση τας
εις το «Πάλας»
κού» μέχρι τέ-
θέλουν
κινηματογ
σμίο) πα
νων Γρα
ουλγαρίδη
και Κτι
ον τὰ όπι
έκμεταλ
νηματογ
εία έχοι
νίας εις
τογράφ
«Πάλας»
Εκ των
ερα 25 τ
οὐν εις τ
ράφον «Π
ή μεγάλ
α τοῦ

ΣΑΡΙΝΑ
ήνικης Μ
εσίς ζε

η πολυθ
ρχία της
αί τοῦ Ι

Α. Τό σκη
Σεσίλ Ν
κολμπέρ.
Τρελλός
άρρου Μπό
αί. Σκηνοί

ΟΣ. Η μεγάλη
αρχαία εἰς
ὁ Φράντζελεχαρ.
αι ΤΗΣ ΒΕΓΓΑ-
η μνημειώδης ὁ-
κού σκηνοθέτου
τοῦς ΓκάουΚου
ουρρέ, Φράντσος
Κρόμγουελ.

ΑΙΛΗ. Με την
πρέζαν Φραντζε-
τους Χάνς Για-
Σανκάλ.

Γ. ΚΙΩΡ. Η
εα ι ιεγαλει-
ος σκόπου
όσμιοι πόλεμον,
ας την Ντίνα
ρ Μπλανσάρ και
ὁ μεγαλύτερον
ας εξελίσσεται
α η περίφημος
ἔδρασαν ἐνεργεί-
αληρον συνεργεί-
ἑλλη ἐντός τοῦ
ου εις Θεομήκη
α εξωτερικά της

Με πρωταγωνι-
Βανέλ και Διν

ΟΡΙΑΙ. Τό τιτά-
α τοῦ ΣεσίλΝτε
έττα Γιούγκ και
λκεζόν.

ΝΤΙΟΥ ΛΑΡΖ.
κς δυνάμεις ὡς
υλακή με τοῦς
ας ΒίκτωρΦραν
ντάλ και Ζάν

άσχη των κυ-

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ, ΣΙΒΡΙΟΣ. Ἄλλ-
λά ἂν τὸ Διδυμότειχο εἶναι πύ-
λις πού πρέπει νά τήν προσέξῃ
ὁ τουρισμός, οἱ διδυμοτειχιῶτες
κάθε ἄλλο παρά σκέφθηκαν πο-
τέ νά μένουν μέ σταυρωμένα
καί νά περιμένουν νά γίνουν
ὁδηγοί τοῦ τουρισμοῦ της καί
οἱ τοιςπρόνε των μνημείων

τά ἐφόδια πού ἀπαιτεῖ ἡ πρόο-
δος καί ἡ ζωή.

Κάτω ἀπό τὰ ἐρείπια οἱ σύγ-
χρονες ἀνάγκες τῆς ζωῆς ἐγκυ-
μονοῦν ἕνα σωρό ἔργα. Πλατείες
μελετώνται νά διανοιχθοῦν, δρό-
μοι νά εὐθυγραμμισθοῦν καί νά
διανοιχθοῦν, πάρκα νά φυτευ-
θοῦν, εἰδῶν, εἰδῶν ἐξωραῖοι

Μιά μεγάλη λουρίδα τοῦ χώ-
ρου πού περιβάλλει σάν κλοιὸς
βραχνά τήν παλιὰ πλατεία εἶνε
κάτι παληομάγαζα καί ἄλλα
κτίρια πού ἀνήκουν κατὰ τὸ
πλεῖστο στήν τουρκικὴ κοινό-
τητα. Γύρω ἀπὸ τὴ λουρίδα αὐ-
τῇ, γύρω ἀπ' αὐτὸν τὸν κλοιὸ
ξεφύτρωσε κυρίως τὸ μανιτάρι

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ἐνας δρομάκος τοῦ Διδυμοτείχου. — ΔΕΞΙΑ: Ὁ ἔβρος

τους. Ἐμβλημα τους εἶναι ὁπως
καί τοῦ κάθε Θρακιώτη ὁ μόχ-
θος, ἡ δημιουργία, ἡ δουλειά.
Τὴν ὡμορφιά τῆς πόλεως των,
τὴ γράφικότητά της, τὰ μνημεῖα
της, τὰ κάστρα της δὲν κάθονται
νά τὰ χαζεύουν καί νά τὰ θαυ-
μάζουν σάν χαζοί, ραφηνარი-
σμένοι ἔστέ. Τὰ μνημεῖα ζοῦν
τὴ δική τους αἰωνία ζωὴν καί οἱ
ἄνθρωποι τὴν ἐφήμερή, ἀλλά
τόσο γόνιμη, τόσο μεστή, τόσο
γερὴ δική τους ζωή. Κάτω ἀπὸ
τὰ αἰωνόβια βυζαντινὰ κάστρα,
πού ζέσταναν τίς τάμπιες μέ τὰ
στήθη τους οἱ παλαιοὶ βυζαντι-
νοὶ ἀπελάτες, κυλάει ὁ βόμβος
τῆς σημερινῆς ζωῆς, σάν ἕνα
ἐξέλιλο καί πρόσχαρο ποτάμι.
Καί κάθε μέρα τὸ ποτάμι αὐτὸ
ἔχει νά πῃ κι' ἕνα καινούργιο
τραγούδι αἰσιοδοξίας κι' ἐργα-
σίας μέ τοῦς φοιστικούς του,
κατεβαίνει ν' ἀγκαλιάσῃ και-
νούργιες ἐλπίδες.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΣ

Ἡ ἱστορία στόλισε τὸ ὡμορ-
φο Διδυμότειχο μέ τόσο πλούσια
καί ἐνδιαφέροντα μνημεῖα. Οἱ
κάτοικοί της δὲν περιορίζονται
σ' αὐτό. Δὲν ἐννοοῦν νά ἀφή-
σουν νά καταστήσῃ ἕνα νεκρὸ
μουσεῖο τοῦ παρελθόντος. Ἐν-
νοοῦν νά τὴν στολίσουν μέ ὅλα

νά γίνουν. Κάτω ἀπὸ τὸ αἰωνό-
βιο τζαμί τοῦ Σουλτάν Βαγια-
ζήτ πού δεσπόζει τῆς κεντρικῆς
πλατείας καί ἐπιδεικνύει τοὺς
χρυσοὺς ἀλλά ἀκαταλαβίστι-
κους ντουράδες τῆς κοιμῆς εἰ-
σόδου του ἡ σκαμπάνη εἶναι ἑ-
τοιμὴ νά χάσῃ τὴ μούρη της
στὸ χῶμα καί νά σκαρώσῃ ἕνα
σωρὸ ἔργα.

ΤΟ ΜΑΝΙΤΑΡΙ ΤΗΣ ΔΙΧΟΓΝΩ-

ΜΙΑΣ
Ἐνα ἀπὸ τὰ πειρὸ ἀμέσου ἀ-
ναγκαιότητα ἐξαιρετικὰ ἔργα
πού μελετώνται καί ἐγκυμονοῦν-
ται νά γίνουν, εἶναι ἡ διάνοιξις
τῆς πλατείας. Ἡ διάνοιξις τῆς πλα-
τείας εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ φλέγοντα
ζητήματα γιὰ τὸ Διδυμότειχον.
Ἀλλὰ στήν καρδιά αὐτοῦ τοῦ
φλέγοντος ζητήματος ξεφύτρω-
σε τὸ ἀπαίσιο ἐκεῖνο μανιτάρι
πού τόσο συχνὰ ξεφυτρώνει σέ
κάθε ἐκδήλωσι τῆς ζωῆς μας
καί τὴ μαρμαρώνει, μανιτάρι, καρ-
κίωμα πού πρέπει ἐπὶ τέλους
νά τὸ ξεριζώσουμε ἀπ' τὴν ψυ-
χή μας, ἀπὸ τὴν ἐθνική, τὴν κοι-
νική, τὴν ὁποσδήποτε ὁμαδι-
κή μας ζωὴ ἔστω καί δι' ὀδυνη-
ρὰς χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως.
Γύρω ἀπ' τὴ διάνοιξι τῆς πλα-
τείας ξεφύτρωσαν μάνι-μάνι δι-
άστασις γνωμῶν. Ξεφύτρωσαν
δύο σχέδια.

τῆς διχογνωμίας.

ΑΙ ΔΥΟ ΑΠΟΨΕΙΣ

Οἱ μὲν ὑποστηρίζουν ὅτι αὐ-
τὸς ὁ κλοιὸς πρέπει νά πέσῃ ἀ-
πὸ τὰ πλῆγματα τῶν κασμάδων
καί ὁ χῶρος ν' ἀνοίξῃ ὁλότελα
καί ἡ ὑπὸ διάνοιξιν πλατεία νά
γίνῃ εὐρύχωρη, ἀνετη, ἀπλόχω-
ρη. Ἡ ἄλλη ἀποψις (ἡ ὁποία φαί-
νεται ἐπεκράτησε) εἶνε νά γκρε-
μισθοῦν μὲν τὰ παλιὰ κτίρια
καί τὰ παραπήγματα τ' ἀνήκου-
τα εἰς τὴν τουρκικὴν κοινότητα
ἀλλὰ ἀπὸ τὸ χῶρο πού θά προ-
κύβῃ ἕνα μέρος νά χορηγηθῇ
δωρεάν στὸ δῆμο Διδυμοτείχου
καί στὸ ἄλλο νά ἐπιτραπῇ σ' αὐ-
τὴν νά κτίσῃ μιὰ σειρά κατα-
στήματα.

Με τὴν πρώτη ἀποψὴ θά χρει-
ασθοῦν ἀρκετὰ λεπτὰ γιὰ τὴν ἀ-
παλλοτρίωσιν πού ὁ ἄλλος σῆ-
μερα δὲν τὰ ἔχει. Μὲ τὴ δεύτερη
ἀποψὴ χρήματα γιὰ ἀπαλλο-
τρίωσιν δὲν χρειάζονται. Ἡ πρῶ-
τὴ ἀποψις εἶναι αἰσθηματικώ-
τερη. Ποιὰ θά ἐπικρατήσῃ ἀραγε;
Ὑψὸ δέξιν πρὸς τὴν θαυμα-
τουργὸν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί
δέομαι γονυκλινῶς στὸ Βυζαν-
τινὸ ἐκκλησάκι τῆς Θεοτόκου,
πού ἡ λεζάντα τοῦ χροσίνου
κλισε τὸ ἐνεφάνισε κατὰ λάθος

Συνέχεια σὴν 4ην

Τὸ γραφικὸν Διδυμότειχον

Η ΝΥΜΦΗ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΑΜΠΟΥ ΧΩΡΙΣ ΝΕΡΟ.—
ΔΙΑΤΙ Ο ΕΡΥΘΡΟΠΟΤΑΜΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΓΕΤΑΙ ΧΡΥ-
ΣΟΠΟΤΑΜΟΣ. — ΕΝΑ ΩΡΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΑΠΑΝΟ ΕΡΓΟ,
ΠΑΝΗ ΑΝΩΦΕΛΕΣ.—ΜΕΡΙΚΑΙ ΣΚΗΝΑΙ ΣΑΧΑΡΑΣ.—ΜΕ
ΤΟ ΣΟΥΡΟΥΠΟ ΣΤΗΝ ΟΧΘΗ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ.—ΜΙΑ
ΤΑΙΝΙΑ ΜΕ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΙ Κ. Α. Π. Κ. Α. Π.

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Τοῦ συνεργάτου μας κ. Γιάννη Ταχογιάννη

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ, Σεπτέμβρι-
ος.—Τὸ περὶ φλέγον τοῦ διδυ-
μοτείου εἶναι (τὴ σὺνταξιν ὁρῶ-
μεν αὐτ.) τὸ ζήτημα τοῦ νε-
ροῦ. Φλέγον εἶπαμε· Κάτι πα-
ραπάν. Ζέον. Τὸ διδυμότειχον,
ἡ ὥραία Νύμφη τοῦ Θρακικοῦ
κάμπου ποῦ φιλεῖται τὰ πόδια
τῆς σάν ἐρατρελλομένης ἐρροῦσης
τοῦ ἔβρου, ἔχει πρόβλημα ὑδρεῦ-
σεως. Τῆς ὥραίας βυζαντινῆς
ἀρχιτεκτονισμοῦ ποῦ φορεῖται μὲ τὴν
χαριτωμένην τσαγιανίαν τὸ διάδη-
μα τῶν παλαιῶν κάστρων τὰ ὥ-
ραια χελλὰ τὰ ψήφει αἱ δίαιτα.

Μάλιστα. Τὸ Διδυμότειχον δια-
σχίζεται καὶ περιβρέχεται ἀπὸ
τοὺς δυὸ βραχίονας τοῦ Ἐρυ-
θροποτάμου κι' ἔχει κοντὰ σ' αὐ-
τὰ πόδια του τὸν Ἐβρο ἀλλὰ πά-
σχει ἀπὸ νερό.

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Ἡ ὑπόθεσις τῆς ὑδρεύσεως τοῦ Διδυμότηχειο εἶναι μὰ ὑπόθεσιν... ἀνεκδιήγητος. Νὰ μείνῃ κατανηθὲς ἅπτα ἑαυτῇ; Ἐχουν ἔδουεθρ καὶ μετὰ τσοῦβαλὶ μάλιστα. Ὁ Δῆμος ἔχει χρῆσθ ὥς τὰ μπουῖνα γιὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ νερὸ στὴν πόλιν. Ἐχει φορτωθῇ στὴν καμποῦρα τοῦ δάνειο ἀπὸ οἰκτὶ (ἀριθμοὶ 6) χιλιάδες ἀγγλικῶν λίτρων, δάνειο τοῦ οἴποιου τὰ τοκοχρεώσις πληρῶνουν οἱ Διδυμότηχειώτες γιὰ νὰ κατασκευαστῇ τὸ ὠραιο πρᾶγματ' ἔργο πού θάφερναν στὸ Διδυμότηχειο ἀφθονο νερό.

Καὶ ἔτις ἡ ὥραία βυζαντινὴ
νύμφη δὲν ἔχει νερό. Ἀπλοῦστα-
τα διότι οἱ ἀρχόντες τοῦ Διδο-
μοτείου μετὰ τὴν συμφορὰν
τούτων αὐτοῖς μηχανικὰν καὶ
τεχνικὰν συμβούλῃν πρὶν κατα-
σκευάσουν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου
δὲν ἀνοίξαν ποτὲ τοὺς φαίνεται
τοὺς αἰσιώπελους μύθους, τὸν
Λουκιανόν, τὰ ἐπὶ τῶν ἑπτὰ σφ-
φῶν τῆς Ἑλλάδος, ἢ ἕνα ὁποί-
οιςποτε ἄλλο βιβλίον τῆς ἑλληνι-
κῆς σοφίας. Ἄν εἶχαν ἀνοίξει θὰ
ἤξεραν τὴν παλαιὰν ἐκείνην παροι-
μίαν πού λέει:

—' Εστὲ προμηθεῖς καὶ ὄχι ἐπιμηθεῖς...

Νά γιατί τό Διδυμότειχο δέ
 ἔχει σήμερα πόσιμο νερό. Νά
 γιατί τά χείλη τῆς διορφης νόμ-
 φης μέ τό βυζαντινό διάβημα ψί-
 νονται κάθε καλοκαίρι ἀπό τή
 δίψα.

Διότι, ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου τῆς ὑδρεύσεως ἐξῆλθε, ὡς ἐπὶ προηγουμένων, ἀπὸ ἐπιτηδεύσεως. Ἀντὶ τοῦ πᾶσι κατασκευῶν τοῦ ἔργου ναὶ καὶ τῶν μηχανολογικῆς ἀνάλυσις τοῦ νεροῦ πού θα ἐπρόκειτο ἀπὸ τῶν ἀντιπροτύπων ρεῖσθαι τὴν ἀνάγκη, ὡς χρυσὸς στὸν Ἑρμηνεύτην (Χρυσόπτατος, πρὶν νὰ λεγέται ἔκτοτε ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ), ναὶ ἐξετάσων προηγουμένως καὶ προκαταβολικῶς τὸ νερὸ τοῦ κατεσκεύασαν τοῦ ἔργου, κατηνάλωσαν τοῦ μεγάλου δανείου ὁλόκληρον καὶ ἐπειτα θυμῆθκαν ναὶ ἐξετάσων καὶ ποιετικὸς τοῦ νεροῦ πού θα ἔρχετο ἐκ τῆς πόλεως. Καὶ ὅταν ἔλθῃσαν... οὐαί, φεῖ καὶ ἀλλοίμονον, ἵβηοι καὶ ἱατῆραι. Εὐρήκαν, ὅτι περιέχει μυχρόβια τύφου.

ΕΠΙΣΚΕΨΙ ΣΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ἐπῆγαμε καὶ εἶδαμε αὐτὸ τὸ ἔργο. Τὰ μηχανήματα τῶν βασι-
κῶν τῶν ἐγκαταστάσεων, εἶναι
τοποθετημένα στὴν ὄχθη τοῦ
Ἐρυθροπαιάτου πρὸς τὴν δυτικὴν
εἰσοδὸν τῆς πόλεως, σὲ μιά γρα-
φικὴ θέσι. Τὰ μηχανήματα αὐτὰ
πέρνουν τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ πηγά-
δια πού ἔχουν κατασκευασθῇ
κάτω ἀπὸ τὸν πυθμένα τοῦ πο-
ταμοῦ καὶ μετὰ εἰδικούς ἀγωγούς,
μὲ λούκια τεράστια, τὸ ἀνεβά-
ζουν ἐπάνω στὴν κορυφὴ τοῦ
βράχου μετὰ τὰ κάστρα.

Ἐκεῖ, λίγο πὺδ ἑπάνω ἀπὸ τὸ
βυζαντινὸ ἐκκλησάκι καὶ ἀνατο-
λικώτερα ἀπὸ μιὰ λαξευμένη ὑ-
πόγεια στοὰ εἶνε ἡ μεγάλη κεν-
τρικὴ δεξαμενὴ, μιὰ δεξαμενὴ ὑ-
πογεία χωρητικότητος τόνων ὀ-
λακλήρων νεροῦ, ὑπὸ τὴν ὁποί-

αν τὸ νερὸ διοχετεύεται καὶ δι-
ανέμεται στὴν πᾶσι. Νερὸ ἀφει-
δές, ἀφθονοῦ, ἐπαρκές. Ἀλλὰ τὸ
μ' αὐτὸ; Δὲν ἀντισταί. Οἱ κάτοι-
κοι τοῦ Διδυμοτείχου τὸ χρησι-
μοποιοῦν μόνο γιὰ τὴ λάτρυ

τῶν οὐκ ἔχοντες. Μὴ ἔχοντες
καὶ οὐκ ὄρεξι νὰ ἀναπτύξουν
τὴν τουριστικὴν κίνησιν πρὸς τὰς
ἀλλοφύλους μονὰς... δὲν τὴν πίνουσι

Όμως, από πού μολύνεται το νερό αυτό και γίνεται τυφοειδές και ακατάλληλο; Φιλοσοφία δεν χρειάζεται. Σε κάποιο σημείο της διαδρομής του υπάρχει κάποια μολυσμένη και νοσογόνος έστια. Σε ποιο σημείο; Υπάρχουν πολλά έκδοχαί ως προς τον καθαρισμό της. Αλλά αυτό δεν έχει σημασίαν. Μία φορά υπάρχει.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΕΣ

Και τώρα τί γίνεται; Τον περὶ πίνουν οἱ κάτοικοι τοῦ Διδυμοπείχου; Τί θέλουν νὰ γίνη; Οἱ ἄνθρωποι ὑδρεύονται καλά, τρῶν ποὺ ἐνδυμίζει. Σαχάραν. Μπεντούινος ἢ ἂν βέλτε... ἂ θρώσους τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς. Εἶδατε ποτέ ταυῖν κινήματο- γραφικὴν μὲ ὕπνεαν τῆς νεολιθικῆς περὶ οὐδου; Ἐμείας τὴν εἶδαμε ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ. Τὴν εἶδαμε ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς φαλάκρας τοῦ βράχου. Ἀπὸ τὴ γοητεία ποὺ μᾶς ἔδινε τὸ πανόραμα ποὺ ἀνοίγει μπροστά μας, μᾶς ἀπέσπασε τὸ εἶξ θάνατος. Στὴν ὄχθη τοῦ Ἐρυθροπόταμου εἶ- ζαμε νὰ γλυστοῦν καὶ νὰ ξεφυ- τρώνουν μέσα στὸ σούρουπο παράξενες σιλουέτες. Μία ἐδῶ ἄλλη ἐκεῖ προχωροῦσαν ἐρευ- νητικὰ στὴν ἀμώμητη ὄχθη ἐπει- τα ἔσκυβαν καὶ ἔμεναν σκυμμένες πολὺ ὥρα, Δίπλα ἀπὸ κάθε μία ἀπὸ τίς σιλουέτες αὐτὲς περὶ- μενε μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ ὕπο- μωνή τοῦ φίλου του ἕνα γαϊδου- ράκι φορτωμένο βαρέλια ἢ τε- νεκέδες.

"Εσπευσα νὰ ρωτήσω τὸ συνοδό μου:

Συνέχεια στην 4ην

C

Φανέγειται ἐκ τῆς 3ης σελίδος

— Τί εἶν' αὐτοί; τί κάνουν;
«Ο συνοδοὺς μου γέλασε. Μοῦ
ἐξηγήσε περὶ τίνος ἐπρόκειτο
καὶ μαζὺ μὲ κατετόπισε στὸν
πρωτογενὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον
ἡ καίτοι καὶ τοῦ Διδυμοτεῖχου
τρομεθεύονται νερό. Πάνε τὸ
ράβδω στὴν ἀμώκῃ δ' ἔχθη τοῦ
Εὐρυπροτάτου καὶ ἡ ἀνοιγνόν
οὐδὲν μικρὰς κ' μεγάλες ἀλλὰ
ἀδελφί, κ' ἐπείτα ὀπλισμένοι
ἐδραμονῇ ἰὼν περ. μένουσι»

Οἱ γούρνες ἔπειτα ἀπὸ ὧρες
γεμίζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ποῦ
κεριμένουν γεμίζουν τὰ βαρέλια
τούς, γεμίζουν τοὺς τενεκέδες
τούς νερὸ καὶ πάνε σὴν πόλιν
να τὸ πωλήσουν.

Περιεργαζόμεστε ώρα πολὺ
τὸ θέαμα αὐτὸ τῆς πρωτόγονης
δρεύσεως. Πλήρης τοπεῖο Σα-
χάρας. Πλήρης εἰκὼν ζωῆς Μπε-
τουτῶνων. Δὲν ἔλειπε παρὰ ἡ
βραχνὴ φωνὴ κανενὸς ἱμάμη.
Ἀλλὰ νόστιν ἀκούεται κι' αὐτὴ.

— Ἀλλάχ ἱκμπέερ...
Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ γέρο-μου-
ζίνη ποὺ παίρνει τὴ γαργάρα
τῆς βραδυῆς τοῦ προσευχῆς ἀπὸ
τὰ ὕψη τοῦ μιναρέ τοῦ Σουλτάν
Βαγιαζήτ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΥΡΙΟΝ :- Τί πρέπει νά γίνη
 "Αλλα ζητήματα.—Ένα πάρ
 κε χωρίς ἴχνος δένδρου κλπ.
 "Ένα μακροβούτι στή ζωή τοῦ
 Διδυμοτείχου.— Οἱ πέτοινοί
 του, τὰ κέντρα τοῦ κλπ. κλπ.

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ, Σίβριος Καί τώρα τί πρέπει νά γίνει; Πώς θά διορθωθῇ τὸ κακὸ. Πῶς ἡ ὡραία βυζαντινὴ ἀργοντισσα τοῦ Θρακικοῦ κάμπου θά γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῆς λευμωδίας;

Γιὰ νά σωθῇ, δύο τρόποι ὑπάρχουν. Ὁ ἕνας εἶναι νά ξεδευθοῦν μερικὲς χιλιάδες λιρῶν

γένεια. Ἀλλὰ καὶ τοῦ στανοῦ τὰ γένεια ἔχουν κάτου—κάπου μερικὲς τρίχες. Στὸ πάρκο τοῦ Διδυμοτείου δὲν ὑπάρχει οὔτε ἕνας πρασινάδας, χλωρίδος, δένδρου.

Τὸ γήπεδο τοῦ πάρκου τὸ βλέπετε στὴν εἰσοδο τῆς πόλεως δεξιὰ καθὼς μπαίνετε ἀπὸ τὸ

— Ἐδῶ κυττάτε. Εἶναι τὸ πάρκο μας...

Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ χάλι τοῦ πάρκου δὲν ἐπιτρέπεται νά διαιωνίζεται. Ἡ ἀρχαιότης καὶ ἡ φύσις ἐκόσμησαν τὴν πόλιν μὲ τόσες γραφικότητες, μὲ τόσες ὡμορφίες. Πρέπει καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως νά κάνουν τὸ

ραϊτὴν σφραγίδα πολιτισμοῦ γιὰ μιὰ πόλιν.

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

Κάτι ἄλλο γιὰ τὸ ὁποῖον ὁ Δήμος Διδυμοτείου θά ἔπρεπε νά μεριμνήσῃ εἶναι οἱ δρόμοι τῆς πόλεως. Μοῦ εἶπαν γιὰ τὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ πὼς τὸ χεῖμα εἶναι ἀδιάβατος γιὰτὶ μεταβάλλεται σὲ λασποκάναλο. Κι' ἔτσι θά συμβαίνει ἂν κρίνω ἀπὸ τὸ παχὺ στρώμα σκόνης ποῦ τὸν σκεπάζει. Ὁ δρόμος τοῦ σταθμοῦ εἶναι ἡ κυριώτερη ἀρτηρία τῆς πόλεως, εἶναι ὁ μοναδικὸς περίπατος τῶν κατοίκων τῆς. Ὅλοι οἱ λόγοι δηλαδὴ συντρέχουν καὶ ἐπιβάλλουν νά παύσῃ νά εἶναι ὅτι εἶναι σήμερα.

Στὸ ζήτημα τῆς οδίκης συγκοινωνίας οἱ Διδυμοτεῖσιες ἔχουν καὶ καὶ. Νά ἴδουν τελειωμένη τὴ μεγάλη ἀρτηρία Ἀλεξανδρουπόλεως—Ορεσιᾶδος καὶ τὴν ἀποτελείωση τῆς ἐπαρχιακῆς οδοῦ Διδυμοτείου—Ζώνης—Ορεσιᾶδος.

ΤΟ ΚΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΙΩΝ

Ἕνας ἀκόμη καὶ καὶ τῶν Διδυμοτεῖσιων εἶναι τ' ἀμπέλιό τους. Τὰ παλὰ ἀμπέλια τους τάφαγε ἡ φυλλοξέρα. Ἀλλ' εἶνε δυνατόν τὸ ἐλληνικὸ σπῆτι νά μείνῃ χωρὶς τὴν ἐσοδεία ποῦ δίνει τὸ προϊόν τῆς ἀμπέλου, χωρὶς τὰ ρετσέλια του, χωρὶς τὸ τσίπουρό του, τὸ κρασί του, τὸ τελευταῖο ἰδίως; Μ' αὐτὸ θά τηρήσῃ τὰ παλὰ ἔθιμα τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας ὁ Διδυμοτεῖσιος, μ' αὐτὸ θά κερᾷ τὸ φίλο καὶ τὸν ἐπισκέπτη μ' αὐτὸ θά ζεστάνῃ τὸ αἷμα τοῦ τὸν χεῖμα, ἀπὸ ἕνα ποτήρι κρασί θά ἀντλήσῃ λίγο κουράγιο, λίγη αἰσιοδοξία ἀπαραίτητη νά προστεθῇ ὡς φυσιολογικὴ ἐνίσχυσις στὴν αἰσιοδοξία ποῦ ἔχει μέσα του ἀπὸ φυσικοῦ τοῦ.

Ἀλλὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ προσκρούει σὲ μιὰ ἀντίρρηση τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ ἀντίρρηση λέει:

— Δὲν πρέπει νά φυτεύονται ἀμπέλια πειὰ...

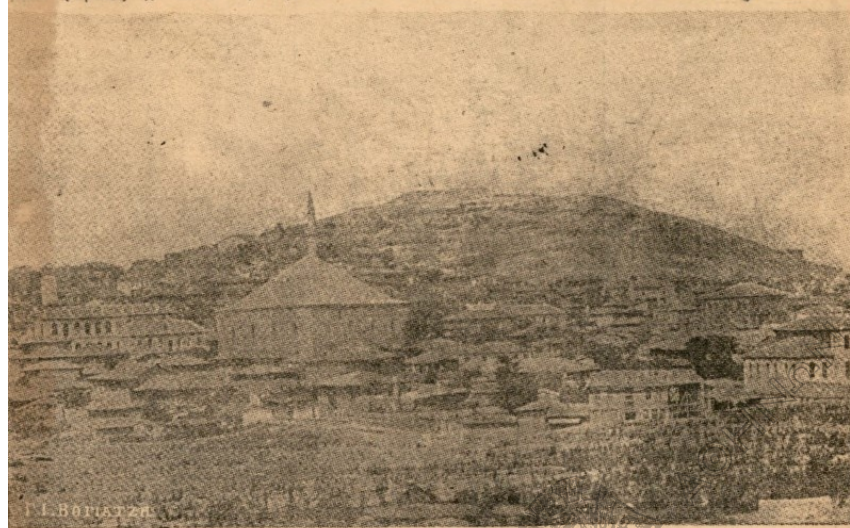
Αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν ἔδωκε ἡ γερφεϊστροφία τοῦ Διδυμοτεῖσιος ποῦ ζήτησαν νά βάλουν λίγα κλήματα ἀμπέλια γιὰ τὴν ἀνάγκης των. Τώρα ὅμως, ἀέρας ὀρεῖ καὶ καινούργια πνοὴ φυσᾷ στυγερὰς γραφειοκρατικὰς λαβυρίνθους. Μὲ τίς ἄλλες ἀντιρρήσεις ποῦ θά σαρωθοῦν ἀπὸ τὴν καινούργια αὐτὴ πνοὴ οἱ Διδυμοτεῖσιες, ἐλπίζουν νά σαρωθῇ κι' αὐτὴ ἡ ἀντίρρηση ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἀμπελιῶν ποῦ τοὺς ἔφαγε ἡ φυλλοξέρα.

Ἐπίσης οἱ κάτοικοι τοῦ Διδυμοτείου, ρωτοῦν καὶ λένε:

— Ὑπάρχουν γεωπονικὲς ὑπηρεσίες; Ἡμεῖς δὲν τὸ ξαίρουμε. Ποτές δὲν εἶδαμε γεωπὸν νά ῥοι, νά σκύψῃ ἐπάνω στὸ μόχθο μας, στὸν ἰδρώτα μας, νά μᾶς δώσῃ μιὰ νοουθεσία, μιὰ ὁδηγία μιὰ συμβουλὴ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΥΡΙΟΝ: Ἡ πόλις καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς τῆς.— Περίπατοι καὶ κέντρα.— Ἔργα ἐξωραϊσμοῦ.— Τὰ γύφτικα στὴν εἰσοδο τῆς πόλεως.— Ἀντικρύζοντας τὴν πόλιν βράδυ, ἀπὸ τὴν ἐδῶ Σταθμοῦ κλπ., κλπ.

ΕΝΑ ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΟΥ

ἀκόμη γιὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἀποστειρωτικῶν μηχανημάτων, ποῦ νά καθιστοῦν τὸ νερὸ ἀκίνδυνον. Ὁ ἄλλος εἶναι νά ξεδευθοῦν μερικὲς χιλιάδες λιρῶν γιὰ νά χρησιμοποιηθῇ τὸ νερὸ τοῦ Ἐβρου ἀντὶ τοῦ νεροῦ τοῦ Ἐρυθροποτάμου. Αὐτὴ ἡ λύσις εἶναι ἡ ἀπλούστερη καὶ ἡ βολικώτερη καὶ ὑπὲρ αὐτῆς εἶναι ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Διδυμοτείου.

Δὲν μένει παρά νά κινηθῇ ὁ Δήμος, νά ἐξασφαλίσῃ τοὺς σχετικούς πόρους καὶ νά βάλῃ αὐτὸ τὸ ἔργο, τὸ τόσο ἀπολύτως χρησιμὸ καὶ ἀπαραίτητο, εἰς ἐνέργειαν. Ποῦ νά βρῇ ὅμως τοὺς πόρους ποῦ εἶναι καταχρεωμένος; Ἰσοῦ ἡ ἀπορία, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ μακαρίτης Ἀμλέτ. Ὑπάρχει ὅμως ἐλπίς νά εὐρεθοῦν οἱ ἀπαιτούμενοι πόροι. Ὅτι ἐθεωρεῖτο μέχρι χθὲς ἀκατόρθωτον τὸ κάμνει κατορθωτόν, τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἐπαγγέλλεται, ὅπως ἐξαιρετικῶς μάλιστα διὰ τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας.

ΠΑΡΚΟ ΧΩΡΙΣ ΔΕΝΔΡΑ

Ὑπάρχει καὶ κάτι στὸ Διδυμοτεῖο ποῦ ἀξίζει νά γίνῃ ὅπως ἰδιαιτέρη μνεία του. Διότι εἶναι κάτι τὸ ἐξιοπερίεργον. Κάτι σὰν αὐτὰ ποῦ οἱ θαυματοποιοὶ τῶν πανηγύρεων:

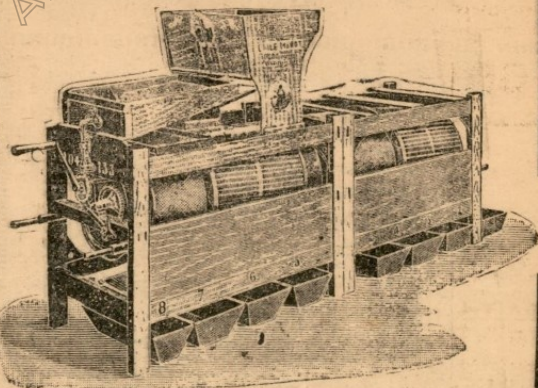
— Ἐλάτε κύριοι νά ἰδῇτε. Μὲ ἕνα τάληρο....

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐξιοπερίεργον τὸ βλέπετε χωρὶς νά πληρώσετε οὔτε τάληρο, οὔτε φράγκο γιὰ εἰσιτήριο. Εἶνε ἕνα πάρκο χωρὶς δένδρα. Θὰ πῆτε ὅτι καὶ ἡ Θεσσαλονίκη ἔχει πάρκα ὅπου βρίσκετε τόσα δένδρα, ὅσες τρίχες ἔχουν τοῦ στανοῦ τὰ

δρόμο τοῦ σταθμοῦ. Ἀν τὸ ἐπρόσεξε ὁ Δήμος θά ἦταν σήμερα ἕνα ὠραιοστὸλίδι τοῦ Διδυμοτείου κι' ἕνας σπουδαῖος πνεύμων του. Ἀλλὰ δὲν τὸ προσέχει κανεὶς. Ὅλοι τὸ λησμόνησαν. Καὶ μόνον οἱ Διδυμοτεῖσιες, ὅταν βρεθοῦν μὲ κανένα ξένο στὸν περίπατό τοῦ δρόμου τοῦ σταθμοῦ, τρανέε μ' ἕναν τόνο εἰρωνίας:

καθηκοῦ τους. Εἶναι πειὰ ἡ σειρὰ τους. Οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων, τὰ προσκοπάκια νά φυτεύαν ἀπὸ ἕνα δένδρο καὶ δύο περιβαλλόμενες τοῦ Δήμου νά τὰ ποτίσαν ἔπειτα καὶ νά τὰ περιποιότανε τὸ Διδυμοτεῖο θά μπορούσε ν' ἀποκτήσῃ σ' ἕνα δυὸ χρόνια τὸν πνευμόνα του, τὸ πάρκο του, τὸ βωμὸ τοῦ πρασίνου, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀπα-

Παρελήφθησαν ΚΑΘΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΞΥΛΙΝΑ Τύπου ΜΑΡΟ ΙΤΑΛΙΑΣ

ΑΔΕΛΦΟΙ Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ
Λέοντος Σοφοῦ 15 Θεσπικὴ Τηλ. 31—78

ἡ Μανδρινὰ Θύμης 23 Σεπ 1936

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ Σίβριος. — 'Η ἀποψὶς τῆς πελώρης ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ, νύχτα μὲ τὰ φῶτα τῆς ἀναμμένης, μὲ τὰ φῶτα τῶν ἐπάνω συνοικιῶν τῆς σάν καντηλιέρια κρεμασμένα ἀπ' τὸν οὐρανό, μὲ τὸ σκιερὸ φόντο τοῦ βράχου τῆς πού δὲν τὸν βλέπετε πειρὰ ἀλλὰ μόνον τὸν μαντεύετε, εἶναι ἓνα δράμα.

Ὅρμα εἶναι καὶ τὴν ἡμέρα τὸ Διδυμότειχο ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ ἀλλὰ τὸ δράμα αὐτὸ σὰς τὸ χαλαρεῖ μιά ἀσχημία. Τί πρέπει νάχη μιά πόλις στήν πρόσψι τῆς, στή βιτρίνα τῆς εἰσόδου τῆς; Ὡραία πάρκα, πλατείες, ὡροφά κτίρια, μέγαρα, μνημεῖα. Τί ἔχει τὸ ὥρατο, τὸ γραφικὸ Διδυμότειχο, τί ἔχει ἡ πόλις πού αὐριο, μεθαύριο, ὅταν θά ἔχει ὀργανωθῇ πειρὰ ὁτουρισμός μας, θά γίνῃ κέντρο ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, γιὰ πρόσψι τοῦ. Ἐνα καρκίνωμα, ἔναν κακοήθη ὄγκο. Τὰ γύφτικα.

ΝΑ ΠΕΣΗ ΚΑΣΜΑΣ

Φαντασθῆτε τὸν τενεκὲ μαχαλά νά ἦταν ἐπάνω στήν ὁδὸ Μοναστηρίου τῆς Θεσσαλονίκης κι' ἔχετε μιά ἰδέα τί εἶναι τὰ γύφτικα γιὰ τὸ Διδυμότειχο. Ἐνα καρκίνωμα ἀπὸ ἀθλίες τρώγες, πού σκαρφαλώνουν πίσω ἀπὸ μίαν ἀνηφορίαν σάν νά θέλουν νά φύγουν, κάτι χαμοκέλες μισοερεπιωμένες καὶ ἀθλίες, χμηλώνουν θέλουν νά περάσουν ἀνθρώποις ἐκεῖνα νά ῥῶνες πού νω ἀπὸ τὸ πό τὴν κί-ἀκίνητες, ῥομένες στή αἱ τῆς μι-

α, πρέπει ὑπάρχει ἐγγύχαι τοιο πράγ-Ὁ χώρος ἀσχημίζει γλεις ἐκεῖ μεταβληθῇ ἀρη ἀξία.

Μουσική θ/ν
2473/1936

ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

μερ. νά γύφτικα, θά γίνουν με-γαλα εὐπρόσωπα, κέντρα πού θά δώσουν στήν πρόσψι τῆς πολεως, ἄλλον ἀέρα.

ΟΙ ΚΤΙΣΑΝΤΕΣ Εἰς ἈΜΜΟΝ

Βραδύα, κάτω ἀπὸ ἓναν ζεστό χινοπαριότικο οὐρανὸ χωρὶς φεγγάρι φέρνουμε τὰ βήματά μας καὶ πρὸς τὸν προσφυγικὸ συνοικισμό τοῦ Διδυμοτείχου. Ξαίρετε τί διεπιστώσαμε ἐδῶ. Ὅτι οἱ σοφοὶ μηχανικοὶ καὶ ἐργολάβοι τῆς ΕΑΠ πού ἔχτισαν τὰ σπιτάκια του, μπορεῖ νά ἐσπούδασαν ὄχι μόνον ἀρχιτεκτονικὴν καὶ ἐργολαβικὴν... ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν ὅπως ὁ Φάουστ τοῦ Γκαίτε, δὲν ἄνοιξαν ὅμως ποτέ τους τὸ εὐαγγέλιο. Μάλιστα. Ἄν τὸ εἶχαν διαβάσει θά ἤξαιραν ἔτι ἕνας καλὸς οἰκοδεσπότης, ὅπως καὶ ἕνας καλὸς μηχανικός ἢ ἐργολάβος δὲν χτίζουν ποτέ τὰ σπῆτια τους ἐπάνω στήν ἄμμο... Καὶ ὅμως οἱ πάνσοφοι ἐργολάβοι τῆς ΕΑΠ ἔπιασαν καὶ ἔχτισαν τὰ σπιτάκια τοῦ προσφυγικοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Διδυμοτείχου ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμο.

Τὰ ἔχτισαν ἐπάνω σ' ἓνα ὀργωμένο χωράφι, χωρὶς θεμέλια, χωρὶς τίποτα. Τὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νά συμβῇ ἐκεῖνο πού προβλέπει ἡ Γραφή. Ἐπευσαν οἱ ἄνθρωποι, ἔπεσαν αἱ βροχαί, ἦρθεν ὁ χειμώνας μὲ

τὴς κακοκαιρίες του καὶ τὰ σπῆτια ἄρχισαν νά ραγίζουν. νά καταρρέουν ἐπάνω στὰ κεφάλια τῶν ἀτυχῶν καὶ ταλαιπώρων ἐνοίκων των. Ἀναγκάσθηκε τότε ἡ ὑπηρεσίᾳ νά τὰ δέσῃ μὲ ζῶ-

ἀπὸ νοσηρὲς νοσταλγίης Ἀθήνας. Ἀντί νά μείνουν ἐδῶ στρατιῶται τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ κοντὰ στὰ σύνορα, προτιμοῦν νά γίνουν περιπατηταὶ τοῦ Ζαπτείου μὲ τὴ χλιαρὴ ἀτμόσφαιρα, νά γίνον ἀργόσχολοι καφεπότοι τοῦ Ζαχαράτου. Καὶ μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία φεύγουν.

Δηλαδή... ἔφευγαν Γιατί αὐτὸ τὸ βιολί δὲν πρὸκειται νά ξαναπαιχθῇ πειρὰ, μὲ τὴν συντελεσθεῖσαν ἀλλὰ γὴν τῶν πραγμάτων.

ἈΛΛΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἄλλα ζητήματα τὰ ὅποια μὲ τὰ καινούργια νεῦρα πού πήρε τὸ κράτος, μὲ τὸν καινούργιο ἀέρα πού ἄρχισε νά φυσᾷ, ἐλπίζουν οἱ κάτοικοι τοῦ Διδυμοτείχου καὶ τῆς περιφερείας νά υθοῦν αἰσίως, εἶναι ἡ ἀπλοῦστευσις εἰς τὴν δικαιοδοσίαν βεβαιώσεως τῆς κυριότητος καὶ ἀ-

ποζημιώσεως τῶν ἀγρῶν τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὴν διανομήν, ἢ ρύθμισις τοῦ ζητήματος τῶν κοινοτικῶν βοσκῶν, ἢ διανομὴ τῶν δασικῶν ἐκτάσεων, τῶν προωρισμένων πρὸς ἐκχέρσωσιν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΥΡΙΟΝ: — Ἡ πόλις καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς τῆς. — Περίπατοι καὶ κέντρα. — Τὸ παλὸ καὶ τὸ καινούργιον νοτιάζαρο.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΚΙΑ

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν συμβαίνει ἐδῶ πέρα τὸ ἐξῆς: Τὸ Διδυμότειχο εἶναι ἓνας διάδρομος διορισμῶν καὶ τίποτε ἄλλο. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Ὑπάρχει ἓνας νόμος πού λέγει ἐκπαιδευτικός λειτουργὸς δὲν ἔμπορεῖ νά πρωτοδιορισθῇ εἰμὴ ἂν πρόκειται νά θητεύσῃ εἰς μίαν πόλιν ἢ πόλιν τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Οἱ ἐπιδιώκοντες νά διορισθοῦν δέχονται ἀσμένως νά διορισθοῦν φερ' εἰπεῖν εἰς Διδυμότειχον. Κάθοντα ἐκεῖ ὀλίγον καιρὸν ἀλλὰ ἔπειτα παθαίνουν ὅτι παθαίνει τὸ μεγαλῆτερο μέρος τῆς παλαιᾶς, ἀμαρτωλῆς γραφειοκρατίας: Ἡ σπονδυλικὴ τῶν ἀρχίζει νά μηρυγκιάζει

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ, Σεπτέμβριος.—Κάτω ἀπὸ τὰ βουβὰ κάστρα, τὰ δειλὰ ἐκκλησάκια ποὺ σκαρφαλώνουν στὸ βράχο, σὰν νὰ θέλουν ν' ἀποφύγουν τὰ σημερινὰ βέβηλα ἐγκόσμια, κάτω ἀπὸ τὰ μνημεῖα ποὺ τὰ τυλίγει τὸ μαγνάδι τῶν θρύλων καὶ τῶν ἀναμνήσεων τὸ σημερινὸ Διδυμότειχο ζῇ τῇ γερῇ καὶ στέρεῃ ζωῇ του.

Ο ΚΟΣΜΟΣ, Η ΖΩΗ, ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ

Μὴ φαντασθῆτε τὸ Διδυμότειχο γιὰ καμμιά νεκρὴ καὶ νυσταλέα πόλι. Βέβαια στὴν Ὁρεστιάδα εἶνε ἄλλος κόσμος, ἄλλος σφυγμός, ἄλλος ρυθμός. Οἱ νέοι κάτοικοι τῆς Θράκης εἶνε ἰωνικοῦ ρυθμοῦ. Οἱ παλαιοί, οἱ γηγενεῖς εἶνε ρυθμοῦ δωρικοῦ. Πεῖθ' κλειστοὶ εἶνε αὐτοὶ ἀλλὰ ἀνοιχτόκαρδοι εἶνε κι' αὐτοὶ, καὶ πρὸ παντὸς ἄγνοι' ὅπως ὅλοι οἱ Θρακιῶτες.

Ὅλη μέρα ὅπου νὰ πᾶτε ὅπου νὰ σταθῆτε, νοιώθετε τὸν ἀντίλαλο τοῦ μόχθου. Ἡ ἀγορὰ μὲ τὰ καταστήματα, τὰ ἐμπορικά, τὰ μαγαζιά τῶν ἐπαγγελματιῶν ἀντηχεῖ ἀπὸ τὸν βόμβο τῆς δουλειᾶς. Πετύχαμε τὴν ἀγορὰ τοῦ Διδυμοτείου σὲ μέρα ποὺ γινότανε παζάρι κι' ἀπολαύσαμε τὸ βόμβο αὐτὸν στὴ μεγαλειτέρῃ ἔντασι.

Καὶ τὸ βράδυ, τίς ὥρες ποὺ τελεῖται, ποὺ ἀδειάζει ἡ κλειψύδρα τῶν ὥρων τῆς δουλειᾶς, ὁ χαρούμενος βόμβος μεταφέρεται στὶς γραφικὲς πλατεῖες, στὰ κέντρα, στοὺς διαδρόμους.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Ἄμα θέλετε νὰ κάνετε μιὰ γενικὴ ἐπισκόπησι καὶ ἐπιθεώρησι τῶν κατοίκων τοῦ Διδυμοτείου θὰ πᾶτε βράδυ στὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ. Εἶναι ὁ δρόμος τοῦ σταθμοῦ. Ἐκεῖ ὁλόκληρο

Ἐνα ἀπὸ τὰ γραφικώτερα κομμάτια τοῦ Διδυμοτείου

τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ φθινόπωρο, κι' ὅσο νὰ ψυχράνῃ ὁ καιρός, ὅσο νὰ φυσηθῇ ὁ θρακιᾶς οἱ διδυμοτειχιῶτες παίρνουν τὸν ἀέρα τους, σκοτώνουν τὴν πληξὶ τῶν πρώτων ὥρων τῆς νύχτας τοῦ καλοκαιριοῦ.

Φυσικὰ τῇ μεγαλειτέρῃ ἀπαρτίᾳ ἔχει ἐκεῖ ἡ νεολαία. Ἐκεῖ θὰ ἴδῃ κανεὶς τὸν ὠραῖο τύπο τῆς θρακιώτισσας σ' ὅλα τῆς τὰ πρότυπα. Ἡ συγκέντρωσις αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς νεολαίας ἔγινε ἀφορμὴ γιὰ νὰ δοθῇ στὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ τὸ παρατσούκλι τοῦ «νυφοπάζαρου».

Καὶ εἶναι πράγματι ὁ δρόμος αὐτὸς τὸ «νυφοπάζαρο» τοῦ Διδυμοτείου. Ἐκεῖ ἀνταλλάσσονται τὰ πρῶτα δειλὰ βλέμματα, ἐκεῖ συνάπτονται οἱ πρῶτες δειλὲς συμπάθειες ποὺ καταλήγουν ἀργότερα σὲ ἀρραβῶνα καὶ τέλος στὸ γάμο τοῦ Ἡσαΐα.

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΝΥΦΟΠΑΖΑΡΟ

Δὲν ἦτανε ὅμως πάντοτε νυφοπάζαρο τοῦ Διδυμοτείου ὁ δρόμος τοῦ σταθμοῦ. Ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς καὶ ὑπεύθυνος τῶν συνδικεσιῶν τῆς παλαιότερας γενεᾶς εἶναι ἡ ἑδὸς Βρανᾶς. Εἶναι ἕνας γραφικὸς δρόμος ἀπὸ τὴν ἄλλη, τὴν ἀντίθετο ἀκριβῶς εἰσοδὸ τῆς πόλεως. Ἐκεῖ γινότανε πρὶν ὁ βραδυνὸς περίπατος. Ἐκεῖ ἔβγαιναν πρὶν οἱ ὠραῖες τοῦ Διδυμοτείου γιὰ νὰ ἐπιδειλῶν τὴ λυγερὴ τάγια τῆς θρακιώτισσας, καὶ νὰ σκορπίσουν στὸ πέρασμά τους συγκινήσεις καὶ χτυποκάρδια. Τὶς συγκινήσεις καὶ τὰ χτυποκάρδια ποὺ εἶναι τὸ προανάκρουσμα στὸ μοτίβο τοῦ χοροῦ τοῦ Ἡσαΐα.

Εἶνε ὠραῖος καὶ ὁ περίπατος στὸ δρόμο αὐτό. Ἀλλὰ σιγὰ—ὁ περίπατος ἄλλαξε ροὴν καὶ

μετωχετεύθη στὸ δρόμο τοῦ σταθμοῦ. Τώρα τὰ βράδια ἡ ὁδὸς Βρανᾶ, ποὺ ἀντηχοῦσε ἄλλοτε ἀπὸ τραγανὰ γέλοια, ἀπὸ τιτιβίσματα κοριτσιῶν καὶ χαρούμενο βόμβο νέων, εἶνε σιωπηλὴ, ἔρημη. Ἐκεῖ μπορεῖ νὰ κάμῃ βράδυ τὸν περίπατό του μόνο ὁ ἄνθρωπος τῆς μοναξιάς, ὁ ρωμαντικὸς ποὺ θέλει νὰ πλανηθῇ μὲ μόνῃ παρέα τοὺς ρευμασμούς του. Δὲν θὰ τὸν ἐνοχλήσῃ κανεὶς. Κάποιο κάρρο μόνο, ποὺ γυρνᾷ ἐξώρας ἀπὸ τὰ χωράφια, θὰ ἴδῃ, ἀλλὰ τὸ πέρασμά του εἶνε τόσο διακριτικὸ ὥστε οὔτε θὰ τὸ καταλάβῃ.

Ἄν καλορωτήσετε μάλιστα γιὰ τὸ λόγο τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς τοῦ περιπάτου δὲν θὰ τὸν βρῆτε. Εἶνε ἀνεξήγητος, ὅπως εἶνε ἀνεξήγητοι συνήθως οἱ μοντερνισμοί. Στὸν ὑποφαινόμενο φάνηκε πῶς πολὺ ἀνεξήγητος γιὰτὶ ἡ ὁδὸς Βρανᾶ εἶνε τόσο γραφικὴ, μὲ τόσες μαγεῖες γύρω της. Ὅποιοι μάλιστα πῆγε στὴν Ἀθήνα, περνώντας βράδυ τὴν ὁδὸ Βρανᾶ, μὲ κατεύθυνσι τῶν βημάτων του πρὸς τὴν πόλι, θυμᾶται τὴ λεωφόρο Ἀκροπόλεως μὲ τίς εἰκόνες ποὺ ἔχει κανεὶς καταφορίζοντας ἀπὸ τὰ κέντρα ποὺ εἶνε ἀντίκρυ ἀπὸ τὸ θέατρο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ πρὸς τὸ Μακρυγιάννη.

Τὰ παλὰ κάστρα μὲ τοὺς ὠραίους βυζαντινοὺς μαιάνδρους τῶν ποὺ ὑψώνονται ἀριστερὰ δύνουν στὸ διαβάτη μέσα στὸ σκοτάδι τοῦ βραδυνοῦ μιὰ ἰλιζιὸν τῆς Ἀκρόπολης.

ΤΑ ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΑ...

Ὁ ροῦς τοῦ βραδυνοῦ νυφοπάζαρου, εἰρετε ποὺ ἐκβάλλει; Στὸ στενὸ τῶν Δαρδανελίων. Μάλιστα καὶ τὸ Διδυμότειχον

Συνέχεια 4ην σελ.

ἔχει τὸ στενὸν τῶν Δαρδανελίων. Τὸ στενὸ αὐτὸ σχηματίζεται ἀπὸ τρία τέσσαρα ὠραῖα, ἄνετα, εὐπρόσωπα κέντρα ποὺ τὸ σχηματίζουν ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά καὶ τὴν ἄλλην, τὸ καταυγάζουν μὲ τὰ λούξ των καὶ τὸ πλημμυρίζουν μὲ τοὺς ἤχους τῶν μεγαλείων τους.

Κάθε βράδυ ὅλο τὸ Αἰ-λάιφ τοῦ «νυφοπάζαρου» ἔδω κατασταλάζει γιὰ ν' ἀκούσῃ μουσική, νὰ περάσῃ λίγες ὥρες εὐχάριστες. Ἡ εὐχαρίστησις τῶν ὥρων αὐτῶν ἀκομπανιάρεται μὲ διάφορα ποτὰ ἄλλα πρωτίτως καὶ κυρίως μὲ ντούζικο. Εἶναι τὸ πειθ' προσφιλὲς καὶ προτιμώμενον ἀναψυκτικὸ τοῦ Θρακιώτη, εἶναι ἄλλωστε τὸ ποτὸν ποὺ κάμνει ἀπαραίτητο τὸ χνῶτο τοῦ θρακικοῦ κάμπου. Ὅταν δὲν γίνεται κατάχρησις ἐννοεῖται...

Τὰ Δαρδανέλλια τοῦ Διδυμοτείου ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν κ. κ. Ζεγκίνη καὶ Ε. Πεταλωτῆ καὶ μερικὰ ἄλλα μικρότερα.

Οὔτε δὲ καὶ ἄνευ θεαμάτων μένει τὸ Διδυμότειχο. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς θιάσους ποὺ κάθε λίγο καίλιγάκι τὸ ἐπισκέπτονται ἔχει καὶ μόνιμο ὑπαίθριον κινηματογράφον καὶ παρλάν μάλιστα.

Διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ γραφικὸ Διδυμότειχον δίδω καὶ τὴν ἐξῆς πληροφορίαν. Ἐχεῖ καὶ εὐπρόσωπα ξενοδοχεῖα καὶ καλὰ ἐστιατόρια.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΥΡΙΟΝ: Ξαναγύρισμα στὰ παληά.— Τὸ τζαμί τοῦ Βαγιαζίτ καὶ ἡ ἱστορία του.— Τὰ βυζαντινὰ κάστρα καὶ οἱ θρούλοι των.— Τὸ Διδυμότειχον καὶ ἡ ἐτυμολογία του.— Βράχοι ποὺ φέρνουν ἱλιγγό.— Τοὺς τρώει ὅμως τὸ φουρνέλο.— Ἐνα ἀρχαιολογικὸ καὶ Τουριστικὸ ἐγκλημα. Ὁ γερο-μουεζίνης τοῦ τζαμιοῦ κ.λ.π.

ΚΑΣΤΡΑ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΙ.—ΜΙΑ ΥΠΟΓΕΙΑ ΣΤΟΑ.—ΓΟΝΤΕΙΕΣ ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΙΛΙΓΓΟΙ.—
ΕΝΑΣ ΒΕΒΗΛΟΣ ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.—Ο ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ ΜΕ ΤΑ ΦΟΥΡΝΕΛΛΑ ΤΟΥ.—
ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟΝ Κ. ΚΟΤΖΙΑ.—ΤΟ ΤΖΑΜΙ ΚΑΙ Ο ΜΟΥΕΖΙΝΗΣ ΤΟΥ Κ.Α.Π.

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Μαυροβούνου 26/9/1936 Τοῦ συνεργάτου μας κ. Γιάννη Ταχογιάννη

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ, Σεπτέμβριος.—Με λίγη δόσι φαντασίας θά μπορούσε να παρομοιάση κανείς τὸ Διδυμότειχο με πλωρὸ βιβλίο πού πέρασαν ἐπάνω του οἱ αἰῶνες σάν μπόρα καὶ τοῦ ξέπλυναν τὰ γράμματα, παρέσυραν κι' ἐσβύσαν τίς φυγούρες τῶν ἀνθρώπων πού ἐξήσαν στίς σελίδες του καὶ τίς ἐποποιίες καὶ ἱστορίες τῶν κι' ἀφῆσαν μόνο τίς ἀκατάλυτες μαρμαρωμένες βινιέτες τῶν κάστρων, τῶν μνημείων, τῶν τζαμιῶν.

Παρακολουθοῦ με γιά λίγο τήν ἱεροτελεστία τοῦ ντουζίκου σ' τὰ «Δορδανέλλια» κι' εἰπετα ἀπάγομε τὸ συνοδό μας καὶ πάμε νά ξαναπεριεργασθοῦμε τίς πέτρινες βινιέτες πού σεβάσθηκε ὁ καιρός. Ἀπὸ σκόκκια καὶ παρασόκακα, παρακάμπουμε τὴ φαλάκρα τοῦ ψηλοῦ βράχου καὶ ἀπὸ κάτι παλὰ καλντιρίμια πού μόλις χωρᾶν νά περάσῃ ἀνθρώπος, περιπλανώμεθα κάτω ἀπὸ τίς τάμπες τῶν βυζαντινῶν κάστρων.

Πρὸς τὸ Ν. Δ. μέρος τῆς πόλεως τὰ κάστρα διατηροῦνται ἀρκετά, σχεδὸν ἀνέπαφα. Τὰ βλέπετε καὶ χαίρεσθε ὅλη τὴ βυζαντινὴ τέχνη πού διατηρεῖ τὴν κοκεταρία καὶ τὴ μαεστρία τῆς ἀκόμης καὶ σ' τὰ βарея ἔργα τῆς ὀρεινῆς, τοῦ πολέμου. Τὰ τόξα καὶ οἱ ἀψίδες τῶν πυλῶνων, οἱ μαϊανδροὶ τῶν κάστρων σὰς θυμίζουσιν τὰ ἀριστουργήματα τῆς κεραμο—διακοσμικῆς πού βλέπει κανεὶς στοὺς βυζαντινοὺς ναοὺς (Παναγία Χαλκῆων, Ἅγιοι Ἀπόστολοι τῆς Θεσσαλονίκης) τῆς καλλιτέρας ἐποχῆς.

Οἱ γειτονιὲς πού ἦλθαν καὶ σκαρφάλωσαν ἐδὼ ἐπάνω δίδουν μιὰ ὅλως ἰδιαίτερη γραφικότητα σ' τὰ παλαιὰ κάστρα. Τὰ σπιτάκια τοὺς θυμίζουσιν τρομαγμένες κόττες πού σκαρφάλωσαν ἐδὼ ψηλά γιὰ ν' ἀποφύγουν κάποιο ἐχθρὸ Τρῶπες κι' ἐδὼ λαξευμένες στίς βάσεις τῶν κάστρων

συναντᾶτε σὲ κάθε σας βῆμα. Μιά ἀπ' αὐτὲς κάποια φτωχὴ οἰκογένεια ἐχρησιμοποίησε γιὰ νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς στέγης. Τὴν διεσκεύασε σὲ κατοικία. Γλάστρες με λουλούδια τὴν στο-

Μακρὰ δὲν εἶναι ἡ Ροδόπη πού γέμισε τίς χαράδες τῆς μετὰ τὸ παράνομο κήρυγμά του ὁ Ὀρφεὺς. Οὐτε εἶναι μακρὰ ἡ Σαμοθράκη μετὰ τὰ Καβείρια μυστήρια...

λιά καὶ ἡ αὐθαίρετος προχειρὸς τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς πῆρε τὴ σοφὴ λέξι ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ κατεσκεύασε τὸν τραγέλαφον... Διδυμότειχον.

Θὰ ἦταν κοινοτοπία νά γράψουμε πὼς σ' τὸ Διδυμότειχο εἶχαν τὴ ν' ἐστία τοὺς οἱ Τοῦρκοὶ σουλτάνοι πρὸ τῆς ἀλώσεώς τοῦ Ἀδριανού. Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ σουλτάν Βαγιαζήτ καὶ ὁ πατέρας του Σουλτάν Μουράτ ὤψωσε μνημεῖον τοῦ γεγονότος τὸ σημερινὸ τζαμι τοῦ σουλτάν Βαγιαζήτ.

Εἶναι τὸ πρῶτο τζαμί πού τρύφησε μετὰ τὴν αἰχμὴ τοῦ μινარέ τοῦ τοῦ οὐρανοῦ τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας εἰς τὴν Εὐρώπῃ.

Λένε γι' αὐτὸ πὼς ἡ κ' α' θ' ἐπλευρὰ τοῦ ἔχει μῆκος ἀκριβῶς ἐνὸς «παλίου» στρέμματός ταν δὲ οἱ ὑπὸ κούφῃς πάλαι ποτε Ὀθωμανικῆς αυτοκρατορίας εἶχαν κτηματικὰς διαφορὰς προ-

σέφευγαν νά συμβουλευθοῦν τὰς διαστάσεις τοῦ τζαμιοῦ. Στὸ μινარέ τοῦ βγαίνει κάθε πρωὶ καὶ κάθε ἀπόγευμα καὶ παίρνει τὴ γαργάρα τοῦ. Τὸν γνωρίσαμε ἀπὸ κοντά. Εἶνε 75 χρονῶν καὶ ὅμως ἀνεβγαίνει τὰ ἑκατὸ καὶ πλέον σκαλιά τοῦ μινარέ τετράκις κάθε μέρα. Κόσμοι ἦρθαν καὶ κόσμοι ἔφυγαν, παλῖνροες καὶ ἀμώπιδες πληθυσμῶν ἔγιναν, ὁ μουεζίνης ἔμεινε. Σκαρφάλωνε σὲ μιὰ ἀραχνιασμένη γωνία τοῦ τζαμιοῦ σάν κουκουβάγια καὶ κάθε βράδυ βγαίνει σὸν ψηλὸ ἐξώστη τοῦ μινარέ καὶ ὤψωνε τὸ ντουά τοῦ πού μοιάζει προσευχὴ μαζὺ καὶ μοιρολόγι.

— Ἀλλάχ ἱκμπε ε ερ...

ΤΥΠΟΙ, ΘΡΥΛΟΙ, ΙΛΙΓΓΟΙ!

Ἀλλὰ πὺ νά τελειώσῃ κανεὶς μετὰ τοὺς θρύλους τοῦ Διδυμοτείχου! Στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου ὑπάρχει μικρὸν πύργος πού λένε πὺς βγαίνει σ' τὸ Κουφόβουνο (χωριό). Ἀλλὰ δὲν ἔχει θρύλους μό-

Συνέχεια εἰς τὴν ἄντ. σελ.

Ο ΚΑΛΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ (Αἱ «πάντε ζῶνται»)

λίζουν καὶ μιὰ ὥρα γὰτὰ λούζεται ἐκπλωμένη ὅτ' κατὰ φλὶ τῆς εἰσόδου. Τὴ κρίμα νά μᾶς ἔχει τελειώσει τὸ φιλμ ἀλλοιῶς θὰ σὰς παρουσιάσαμε αὐτὴν τὴν πρωτότυπη βιλίτσα τῶν διδυμοτειχιωτῶν ροβινσῶνων.

ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ ἢ ΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ

Ἡ περιπλάνησίς μας σ' τὰ βυζαντινὰ κέντρα τελειώνει ἀλλὰ τί μ' αὐτό; Ὁ βράχος τοῦ Διδυμοτείχου εἶναι γεμάτος θρύλους καὶ μυστήρια πού σὰς σταματοῦν σὲ κάθε σας βῆμα.

Ἐκεῖνες οἱ στοᾶς πού εἶναι λαξευμένες σ' τὰ πλάγῃνα τοῦ βράχου ποῖας προελεύσεως εἶναι καὶ ποῖας ἐποχῆς, ποῖου πολιτισμοῦ; Ἱστορικοῦ ἢ προϊστορικοῦ; Διότι δὲν μπορεῖ νά προΐστανται νά μὴ εἴσους τὰ ῥήματά της ἐδὼ ἐπάνω. Ἡ ὀρεῖς ὑπῆρξε κοίτης προϊστορῶν καὶ προϊστορικῶν πολιτισμῶν. Κι' ὁ βράχος τοῦ Διδυμοτείχου δὲν μπορεῖ νά μὴ ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ βάθρα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν παλαιῶν φύλων τῆς Θράκης.

ΠΑΛΗΝ ΟΥΔΕΝ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον τῶν μυστηρίων πού ἐπιφυλάσσει σ' τὸν ἐπισκέπτη τοῦ Διδυμοτείχου εἶναι ἡ προέλευσις τῆς ὀνομασίας του. Γιατί λέγεται Διδυμότειχον καὶ ὀρθῶς λέγεται ἔτσι; Βέβαια ἀπαντοῦν αἱ ἐλληνικαὶ ἐγκυκλοπαιδεῖαι καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ ἔντυπα μετὰ τὴν εὐκολία ἐνός ῥηνοῦ τσιτσερόνε. Καὶ μετὰ τὴν ἴδια εὐκολία σπεύδουσιν νά δώσουν τὴν ἐξήγησιν.

— Λέγεται Διδυμότειχον διότι ἔχει δύο μὲν τείχος.

Οἱ ἀδύσκολοι δὲν ὄμως κάπως πεῖδ' σ' τὸν βράχον τὴν ἀρχαῖα τοῦ Διδυμοτείχου, μετὰ τῶν ὁποῶν καὶ ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης μας κ. Δρακοντίδης, ὁ ἐκλεκτὸς διανοούμενος τῆς πόλεως κ. Καρὰκώσταγλου καὶ ἄλλοι δίδουν ἄλλη ἐτυμολογία πού εἶναι καὶ ὀρθότερη.

Τὸ Διδυμότειχον εἶναι ἡ ἀρχαία θρακικὴ Δύμη, ἡ ὁποία μετὰ τοὺς αἰῶνας ἔγινε στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους Δυμότειχον, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἦλθε ἡ ἐλαφρομα-

νον καὶ μνημεῖα ὁ βράχος τοῦ Διδυμοτείχου. Ἐχει καὶ γοητεῖες. Πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τοῦ ἔχει καὶ ἀπόκρημνες ἀπώψεις γεμάτες ἀγρία ὠμορφία, πού φέρνουν ἱλιγγία. Καὶ ὅμως βράχος αὐτὸς πού θὰ ἔπρεπε νὰ φυλλάγεται σάν ἕνας βωμὸς ἀμορφίας καὶ τουρισμοῦ, κατὰ στρέφεται ἀμείλικτα. Ὑπονομεῖται κυριολεκτικῶς. Τὸν τρώει αἰσχρὰ καὶ ἀνάνδρα ἕνας ἔργος λάβος μετὰ τὰ φουρνέλλα τοῦ Κρίμα πού δὲν σημείωσα τὸ ὄνομα τοῦ ἐργολάβου γιὰ νὰ τὸ παραδώσω σ' τὸ αἰώνιο ἀνάθεμα μαζὺ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἡροστράτου καὶ ὅλων τῶν βεβήλων καὶ τῶν ἀρχαιοκαπήλων. Μοῦ μένει ὅμως νά κάμω καὶ ἄλλες. Νὰ θέσω τὸ συντελούμενον ἄνοσι οὐργήμα ὅπ' ὤψει τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Β. Ἑλλάδος κ. Κατζίτς. Στὸ ὑπουργεῖο θ' ἀπευθυνθῇ, μόνος τοῦ θὰ ἐνεργήσῃ, δὲ ξαίρω τί θὰ κάνῃ. Πάντως αὐτὸ αἰσχρὸν πρέπει νὰ σταματήσῃ.

Περὶ τὸν νά ποῦμε περὶ Πλωτίνου πόλεως. Μεταξὺ μας καὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παρεμβάλλονται τὰ οἰκόμενα τοῦ κ. Δρακοντίδου καὶ ἄπαγε τῆς βλασφημίας νά τὰ καταπατήσουμε. Πρῶτ'—πρῶτ' ἀποχαριετοῦμε βίαια σ' τὴν βυζαντινὴ νύμφη καὶ κατεβαίνουμε σ' τὸ σταθμὸ. Περιμένοντας τὸ αἰώνιως καθυστερημένο τραῖνο, βλέπουμε τὸ θυμὸν τῆς ἀνατολῆς. Βγαίνει ἀπὸ μιὰ ράχη πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα κι' ἀνεβαίνει σκορπιζόνταν ἀφειδῶς τὰ χρυσάκια τοῦ σιτοῦ Θρακικοῦ κόμπο. Ὁ σταθμὸς ἐπὶ τῷ μεταξὺ γεμίζει κόσμο. Ἀφῶς νὰ τιτιβίσματα θηλυκῶν πού ἀποχαριετοῦν τοὺς δικούς των, τρεξίματα, σπρωξιμάτα γιὰ νὰ βρεθῇ θέσι, λιγάκι φλέτ, νά οἱ τελευταῖες μας ἐντοπώσῃς ἀπὸ τὸ Διδυμότειχο. Τὸ κουδοῦν χτυπάει καὶ τὸ τραῖνο φύγει μέσα σ' τὸν Θρακικὸν κόμπο. Πάμε γι' ἄλλου...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μοσποδίας κ. Σμεντάου καὶ τῆς τουρκικῆς ὁ πρόεδρος τοῦ ἀθλοτισμοῦ κ. Βιλντάν Ἀσίρ.

Ἐπίσης ἀφίκετο ὁ ἐκπαιδευτικὸς τῆς Ρουμανίας εἰς βαλκανικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ σποῦ κ. Μπορέσκου, κυρίας του. Ἀπὸ τὴν ἑλθόντων εἰς τὸ «Ἀκρόπολιν» παραμένουν οἱ ἑλθόντων Βαλκόν. Τοῦρκοι καὶ ἀγνοοῦν τῆς τῆς ὁποῖας ΣΕΡ...